

ECONOMISCH- STATISTISCHE BERICHTEN

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

37E JAARGANG

WOENSDAG 25^e JUNI 1952

No 1831

COMMISSIE VAN REDACTIE

Ch. Glasz; H. W. Lambers; J. Tinbergen;

F. de Vries; C. van den Berg (secretaris)

Redacteur-Secretaris: A. de Wit.

Assistent-redacteur: J. H. Zoon.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË

J. E. Mertens; J. van Tichelen;

R. Vandeputte; F. Versichelen.

INHOUD

	Blz.
Over liquiditeitsmoeilijkheden in het bedrijfsleven door <i>Dr H. P. W. van Ravestijn</i>	480
Het Amerikaans toltarief en de uitvoer der Belgisch-Luxemburgse Economische Unie naar de Verenigde Staten door <i>S. Taloen, lic.</i>	482
Wijziging in Argentinië's economische politiek? door <i>J. E. Spinosa Cattela</i>	487
La ronde. Na zes jaren Economische Benelux-Congressen door <i>Drs J. Bartels</i>	489
Nationale notities:	
Compensatiebesommeringen	490
Geld- en kapitaalmarkt door <i>Drs J. C. Brezet</i>	492
De Belgische geld- en kapitaalmarkt in Mei 1952 door <i>Dr L. Delmotte</i>	493
Statistiek en:	
Bankstaten	494
Wisselkoersen	494
Verkeer en vervoer in Nederland	495
De kolonpositie van Nederland	496
Interim-indexcijfers van groothandelsprijzen in Nederland	496
Interim-prijsindexcijfers van het gezinsverbruik in Nederland	496

Dezer dagen

„een hart, dat als een friesche klok, sloeg met gelijken klop”. Het is de wens — en de spelling — van de Génestet, een uiting van fatsoenlijk sentiment, doch wat pover, wanneer het de juiste weergave is van de stemming voor het stemmen. De burgers hebben hun kalme plicht volbracht, de leiders der gekozenen zullen daarna in driftige galop gaan.

Niet snel tevreden in het volbrengen van plichten is de Minister van Financiën. Voor het sluiten van de poort deed hij nog snel een werkstuk aan de staatsdrukkerij toekomen, alweer een besluit over de omzetting-belasting. De detailhandel wordt van administratieve druk ontheven; wordt de detaillist ook, financieel, het hart lichter? Met ernstige eerbied kijken de economen in de hoop, dat enige confraters, die hun speciale kunde aan deze vruchtbare loot van de aloude stam der belastingen hebben gewijd, een volgbare technische uitleg der vertakkingen zullen geven.

De Minister, echter, heeft weer doen blijken, niet te behoren tot hen, die fiolen doen zorgen, zoals Jonathan Swift noteerde in „The Journal to Stella” op 18 Mei 1711: „Nothing of moment is now done in the Treasury, the change being expected every day”.

Iets sneller sloeg het hart, toen het even leek, dat het accoord, met de Belgen bereikt over de Europese Betalingsunie, een acte van geen bezwaar wellicht niet zou krijgen. Doch men heeft het Internationale Monetaire Fonds bereid gevonden \$ 50 miljoen aan België te lenen. Onmiddellijk hierop aansluitend kwamen berichten, of geruchten, dat het Fonds ook verder een actiever leningpolitiek in Europa zou gaan voeren. „Kan het zijn, dat een ader verstopt en vergeten.. weder uitschoot en zwol”.

Onze Minister van Buitenlandse Zaken intussen, sprekend te Zürich, was bepaald niet van zangtonen vol over de voortgezette dollartransfusie uit de E.B.U. ten behoeve van de grote crediteurstaten. De romantische oplossing in operettestijl aan Japan geboden, waar de schatten van Captain Kidd zouden zijn gevonden, is niet voor ons weggelegd; de baten van de Zilveren Vloot zijn reeds versbrugge bij een vroeger defensie-inspanning. „Trade rather than aid”, wij zullen het op serieuze manier moeten winnen. Of de bereidverklaring van het Congres om de importrestricties op zuivel te verlagen, daartoe veel zal bijdragen is ternauwernood een vraag. Maar er is een langere lijn. Een door de President ingestelde commissie over de grondstofvooruitzichten op verdere termijn heeft met klem op de noodzaak van import van grondstoffen gewezen. En Canada groeit voort. Internationale handel blijft de hartslag van de natie.

EERSTE NEDERLANDSCHE

Verzekering-Mij. op het Leven en tegen Invaliditeit N.V.

Aanpassing

van ondernemingspensioen- en
spaarfondsen aan de (komende)
nieuwe wettelijke bepalingen ●

Kantoor: Bellevuestraat 2, Dordrecht, Telefoon 01850 - 5346

Mr IN DE RECHTEN

oud hoofdonderwijzer, tevens verzekeringswiskundige
(met bevoegdth.) ruim 10 jaar praktijk op het gebied
van handel, levensverzekeringswezen en onderwijs, leef-
tijd 35 jaar, sedert 1950 economie studierend,

zoekt passende functie

Br. onder no. ESB 26-4, Bur. v. d. blad, Postbus 42,
Schiedam.

R. MEES & ZONEN

ANNO 1720

Bankiers & Assurantie-Makelaars

ROTTERDAM

's-Gravenhage, Delft, Schiedam, Vlaardingen,
Amsterdam (alleen Assurantie)

OP KORTE TERMIJN MOETEN WERKGEVERS BESLISSEN

hoe te handelen in verband met hun

pensioentoezeggingen

Op aanvraag zenden wij U gaarne over de

Pensioen- en Spaarfondsenwet 1952

een beknopte beschouwing van ons

Bureau voor Pensioenfondsen

opgericht om bij alle Pensioen-
kwesties deskundig te adviseren

DE TWENTSCHE BANK N.V.

Een bezonken oordeel in onzekere tijden

- Diversen -

Door partic. aangeboden
AUSTIN A 40, in bijzonder
goede staat. Weinig gelopen,
open dak, kachel, defroster,
rolhoes, vele extra's. Leeu-
wenberg, Oranjeplein 3,
Haarlem, Tel. 14201.

Aangeboden door particu-
lier een RENAULT-4, in pr.
staat, met Nat.bewijs, acces-
soires; loopt 1:17; wegens
aansch. gr. wagen. Te bevr.:
Goedhart, Middenweg 4,
Vught, Tel. 5962.

Wegens vertrek FORD
PREFECT '49, in zeer goede
staat; benz.verbr. 1 op 13;
rolhoes; prijs f 2500.— Ju-
lianalaan 83; Bilthoven, Tel.
3223.

Adverteert

in

dit

blad

DE ARTIKELEN VAN DEZE WEEK

Dr H. P. W. VAN RAVESTIJN, Over liquiditeitsmoeilijkheden in het bedrijfsleven.

Schrijver zet uitvoerig uiteen, dat de oorzaken der liquiditeitsmoeilijkheden uit verschillende bronnen stammen, waarvan sommige in handen van de Overheid liggen, sommige internationaal bepaald zijn, sommige moeten worden toegeschreven aan beleidsfouten bij de ondernemingen („overbought” zijn) en sommige, en niet de minst belangrijke, liggen in de sfeer van de collectief-psychologische instelling van het publiek. De concrete therapie zal volgens schrijver in elk geval een andere zijn: de oplossing voor de ene onderneming zal voor de andere volmaakt onaanvaardbaar zijn.

S. TALOEN, lic., Het Amerikaans toltarief en de uitvoer der Belgisch-Luxemburgse Economische Unie naar de Verenigde Staten.

Het Amerikaans tarief heeft sinds de uitvoering van het „Reciprocal Trade Agreements Program” en in het bijzonder sedert de tariefonderhandelingen binnen het kader der G.A.T.T. zijn zuiver beschermend karakter verloren. Voor sommige goederengroepen, die de uitvoer uit de B.L.E.U. bijzonder aanbelangen, is het tarief op een middelmatig tot zelfs laag peil gezakt. Daarentegen bestaan in zeer belangrijke productencategorieën, vooral bij de textielwaren, nog vrij hoge rechten. Overigens werd het beleid in dit opzicht, ook na de oorlog, met krenterige voorzichtigheid en nauwgezette inachtneming van de inheems gevestigde belangen gevoerd; menige verlaging kwam neer op het wegwerken van de overtollige bescherming, die de Amerikaanse producenten zonder de minste bedreiging voor hun binnenlandse marktpositie konden laten varen. Men heeft thans ongeveer het punt bereikt, waar van de 50 pCt verlagingsmarge op de per 1 Januari 1945 geldende tarieven circa voor 30 tot 40 pCt werd opgebruikt. Bij vele producten blijft er binnen de gestelde perken maar weinig armslag meer over voor verdere toegevingen. Zelfs een volledige uitputting der tegenwoordige verlagingsmogelijkheden zou geenszins voldoende zijn om het Amerikaans tarief op een zowel voor Europa als voor België bevredigend peil te brengen.

J. E. SPINOSA CATTELA, Wijziging in Argentinië's economische politiek?

De naaste toekomst ziet er voor Argentinië geenszins rooskleurig uit. Vandaar de aankondiging door de President der Republiek van het „Plan Económico 1952”, dat in menig opzicht wijst op een terugkeer naar meer orthodoxe en beproefde maatregelen van economische politiek. In dit artikel wijdt schrijver enkele beschouwingen aan de tegenwoordige toestand des lands en aan de oorzaken, die hiertoe hebben geleid. Uit het overzicht valt te concluderen, dat men over het algemeen de vooruitzichten voor 1952 niet met optimisme tegemoet ziet. De voortgaande inflatie, de daaruit voortvloeiende verminderde koopkracht, benevens de voor 1952 te verwachten reductie van de export, zijn de problemen, welke in de eerste plaats om een oplossing vragen. In een volgend artikel zal beschreven worden hoe de Regering (volgens de lijnen aangegeven in het genoemde „Plan Económico 1952”) zich voorstelt het geschokte evenwicht te herstellen.

Drs J. BARTELS, La ronde. Na zes jaren Economische Benelux-Congressen.

Terugblikkend op zes Economische Benelux-Congressen kan worden vastgesteld, dat de economische positie der beide partnergebieden nimmer minder verschillen heeft

getoond dan op het ogenblik. Bij alle teleurstelling over het feit, dat het laatste jaar de Unie weinig verder is gekomen, mag niet worden vergeten, dat het economisch klimaat der beide partners thans aanmerkelijk meer punten van overeenstemming heeft dan ten tijde van het Benelux-Congres, dat een jaar geleden in Rotterdam heeft plaats gehad. Het is opvallend te constateren in welke mate de positie van Nederland veranderd is in vergelijking tot die van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie. Was het in de jaren 1947 en 1948 vooral Nederland, dat een verdragende factor vormde bij de ontwikkeling naar de Economische Unie, thans is het België/Luxemburg, dat beducht is voor de gevolgen van een te snelle invoering van de „volledige” Unie.

— SOMMAIRE —

Dr H. P. W. VAN RAVESTIJN, Pénurie de capitaux liquides dans l'industrie.

L'auteur explique dans le détail que cette pénurie provient de diverses causes: les unes sont la conséquence des décisions des autorités, les autres sont d'ordre international, d'autres encore doivent être attribuées à des erreurs de gestion au sein des entreprises et il en est enfin, et non des moindres, qui sont un effet de l'état d'esprit moutonnier du public.

S. TALOEN, lic., Le tarif douanier américain et les exportations de l'U.E.B.L. vers les Etats-Unis.

Le tarif douanier américain a perdu son caractère purement protectionniste depuis la mise en vigueur du „Reciprocal Trade Agreements Program” et plus particulièrement à la suite des négociations qui ont lieu dans le cadre de la G.A.T.T. La marge de réduction de 50 pCt applicable aux tarifs valables depuis le 1.1.1945 n'a été en fait, jusqu'à présent, que de 30 à 40 pCt. Pour de nombreux produits, les limites fixées ne laissent plus que peu de jeu pour de nouvelles concessions. Même l'application intégrale de toutes les facultés de réduction serait insuffisante pour ramener le tarif américain à un niveau satisfaisant aussi bien pour l'Europe que pour la Belgique.

J. E. SPINOSA CATTELA, Modifications dans la politique économique de l'Argentine?

L'auteur émet quelques considérations sur la situation actuelle de l'Argentine. Il en conclut que, d'une manière générale, les prévisions pour 1952 ne sont pas optimistes. L'inflation persistante, la diminution du pouvoir d'achat qui s'en suit et la réduction des exportations à laquelle on s'attend en 1952, voilà les problèmes qui exigent d'être résolus en tout premier lieu.

Drs J. BARTELS, La Ronde. Après 6 Congrès économiques Benelux.

Si l'on jette un regard en arrière sur les 6 Congrès Benelux, on peut constater que la position économique des partenaires n'a jamais présenté moins de différences qu'en ce moment. Le climat économique a de part et d'autre plus de points communs qu'à l'époque du précédent Congrès. Durant les années 1947 et 1948, c'était surtout les Pays-Bas qui ralentissaient le développement de l'union économique, actuellement, ce sont là Belgique et le Luxembourg qui redoutent les conséquences d'une réalisation trop rapide de l'union totale.

Over liquiditeitsmoeilijkheden in het bedrijfsleven

*Achtergrond en oriëntering: sociale en partiële liquiditeit.
Oorzaken van nationale en partiële storingen.*

In dit artikel kan noch geldtheorie bedreven worden, noch diep worden ingegaan op de liquiditeit en haar storingen als bedrijfseconomisch verschijnsel. Maar wel is het nodig en nuttig zich er rekenschap van te geven, dat de liquiditeit en haar storingen in enig deel, of in meerdere delen, van het bedrijfsleven, met de gevolgen daarvan voor de ondernemingen en werknemers, soms gevolgen zijn van een onjuist beleid in een bepaalde onderneming of in een bepaalde groep van ondernemingen, maar dat in talrijke gevallen, zoals ook in de huidige verhoudingen, deze verschijnselen moeten worden gezien tegen de achtergrond van een ruimer gezichtsveld, nl. dat der sociale (of, als men dat liever wil, de nationale) liquiditeit. Wanneer bijv. De Nederlandsche Bank c.q. de monetaire autoriteiten of de banken overgaan tot credietbeperking, en daardoor aanvankelijk partiële, maar niet zelden ook algemene liquiditeitsmoeilijkheden ontstaan, dan is dat uiteindelijk het gevolg van een storing van de sociale liquiditeit, welke nog niet eens haar oorsprong behoeft te vinden in de eigen nationale huishouding, maar in zeer vele gevallen van internationale herkomst is. De voorbeelden daarvan zijn vele; de discontopolitiek onder de gouden standaard betekende het welbewust beïnvloeden (storen) van partiële liquiditeit in het bedrijfsleven om een „internationale” liquiditeitsstoring te corrigeren; de latere methodes tot rechtekken van de betalingsbalans beogen niets anders. De scheve betalingsbalans op zichzelf betekent in wezen een disharmonie tussen de totale goederenstromen en geldstromen in het internationale verkeer, zoals de liquiditeitsmoeilijkheden van een bepaalde onderneming niets anders betekenen dan het ontstaan van een disharmonie tussen de geldswaarde van de inkomende en uitgaande goederenstromen in de individuele onderneming.

Het is nu zó gelegen, dat de harmonische ontwikkelingen van de geldswaarde der goederenstromen en geldstromen in belangrijke mate een vraagstuk van monetair beleid is, en dan nog op internationaal niveau en dat de monetaire politiek zich vrijwel uitsluitend richt op het *totale evenwicht*. De door haar gehanteerde methodes grijpen op een vrij willekeurig punt in de sociale circulatie in door de geldstroom te vernauwen of te verbreden, en laten de verdere voortplanting van deze injecties c.q. aftappingen over aan het economisch organisme zelve. Daarbij kunnen de meest ingewikkelde en gevarieerde verschijnselen optreden, al naar gelang de collectief-psychologische gesteldheid en de reacties der menselijke collectiviteiten: ondernemers, beursmensen, maar ook en vooral het grote publiek, dat uiteindelijk — het verslag van De Nederlandsche Bank over 1951 laat er iets van zien in cijfers — de machtige grote onbekende is, die over het merendeel van de liquiditeiten beschikt en zich bij de aanwending er van laat leiden door allerlei collectief-psychologische overwegingen, zoals oorlogsvrees en vrees voor prijsstijging, leidende tot hamsterwoede, verwachting van prijsdaling en kopersstaking, enz. Wij hebben al deze verschijnselen post-Korea duidelijk kunnen waarnemen in hun onderscheiden fasen. En de collectiviteit der ondernemers reageert op deze feiten niet zelden ook emotioneel: de verwachting van prijsstijging leidt tot opvoering van voorraden, niet zelden boven het noodzakelijke peil — al kan worden opgemerkt, dat de „stock piling” en de inkooppolitiek van de Verenigde Staten vele ondernemers op niet speculatieve gronden er toe dwong voorraden in te slaan uit vrees, dat men anders bij onvoldoende toewijzingen het bedrijf stop zou moeten zetten, of tegen zwarte prijzen zou moeten

inkopen, hetgeen ook niet voordelig is, afgezien van het minder gewenste van een dergelijke ontwikkeling. Hier moge tussen haakjes worden aangetekend, dat al deze ontwikkelingen wel zeer duidelijk demonstreren, enerzijds hoe labiel de toestanden en verhoudingen zijn, anderzijds, dat de economie en in het bijzonder de geldtheorie een theorie is en moet zijn omtrent *menselijke gedragingen* en zeker niet in de eerste plaats een registratie-apparaat post factum van economische quantiteiten; en dat die menselijke gedragingen, ook de collectieve, aan sterke wisselingen onderhevig zijn; wisselingen, welke alleen langs collectief-psychologische, maar niet voldoende langs mathematisch-statistische wegen te benaderen, te verklaren en te beheersen zijn.

Overzien wij thans even het terrein, dat wij bij deze vluchtige verkenning hebben leren kennen, dan stellen wij vast, dat liquiditeit en liquiditeitsmoeilijkheden verschijnselen zijn, welke vele en uiteenlopende „oorzaken” kunnen hebben. Op de achtergrond en als basis van de algemene sociale liquiditeit en de storingen daarvan staat het monetaire beleid en het economische beleid in eigen land en in het buitenland (aanpassing); beperking of uitzetting van de *geldhoeveelheid* kan *mogelijkerwijze* leiden tot inflatie of deflatie. Dat zij de *geldhoeveelheid* direct kan beïnvloeden, betekent echter nog niet, dat zij ook de *geldcirculatie* wijzigt: het kan heel wel zijn, dat de beperking van de *geldhoeveelheid* juist leidt tot een *averechtse* reactie, t.w. intensiever gebruik van de aanwezige voorraden geld en goederen, expansie der credietverlening (niet alleen door banken), afkeer van liquiditeit en vlucht in goederen of aandelen. Wat er zal gebeuren, hangt af van de verwachtingen der menselijke collectiviteiten. Wordt de discontopolitiek gezien als symbool van gevaar voor de nationale geldeenheid, dan zal het effect vaak *averechts* zijn. Intussen kan deze monetaire politiek met haar invloed op synchronisatie en harmonische parallelisatie van geld- en goederenstroom zowel autonoom als internationaal bepaald zijn (België en de strijd tegen de invoer van inflatie bijv.). Een tweede belangrijke factor, welke het complex der liquiditeitsproblemen beïnvloedt, kan men vinden bij de overheidshuishouding, en in het bijzonder bij de fiscale politiek, en haar uitgavenmethoden. Indien de Overheid bijv. gedurende lange tijd de belastingen slechts met grote achterstand int en zodoende een toestand van overliquiditeit in het leven roept c.q. houdt, en dan plotseling op zeer snelle wijze die achterstand gaat inlopen (vooral als dit tempo niet te voorzien was), dan zullen stokkingen optreden in de synchronisatie en parallelisatie van goederen- en geldstroom: het geld wordt onttrokken aan de particuliere en bedrijfshuishoudingen, wordt door de Overheid tijdelijk opgepot en eerst later, bijv. voor herbewapening, weer uitgegeven. Zo kan dan het beeld ontstaan, vooral als de fiscale politiek de financiële weerstandskracht van het bedrijfsleven sterk heeft verminderd door de wijze van belastingheffing, dat de geldstroom afgeleid wordt naar de Overheid, daar een ruime kaspositie doet ontstaan, terwijl het bedrijfsleven alom liquiditeitsmoeilijkheden te zien geeft. Een dergelijke, sterk sprekende, dispariteit kan nog worden vergroot doordat de betalingsbalans een voordelig saldo te zien geeft, en geld toevloet aan *bepaalde delen* van het bedrijfsleven, welke deze aan de banken toevertrouwen, zodat men een zeer ruime geldmarkt ziet naast liquiditeitsmoeilijkheden; hetgeen op het eerste gezicht een wonderlijk verschijnsel is.

Hoe dit ook zij — de ruimte ontbreekt hier om op al deze vraagstukken in te gaan — sociale én partiële liquiditeitsstoringen dienen te worden gezien tegen de achtergrond van al of niet autonome monetaire politiek van een

bepaald land, welke leidt, of kan leiden, tot aanvankelijk partiële storingen tussen tempo én omvang van goederenstroom en inkomensstroom, waarbij op te merken valt, dat de monetaire politiek zich vooral richt op totale grootheden, en begint met het veroorzaken van partiële liquiditeitsstoringen (discontopolitiek), waarbij dan van de verdere „vrije” doorwerking een algemeen aanpassingsproces wordt verwacht tussen geldhoeveelheid en „geldbehoefte”. De monetaire politiek werkt dus met globale, *niet-gerichte* middelen. De fiscale politiek, daarbij inbegrepen de heffingspolitiek, beschikt over middelen om de geld- en goederenstroom, zowel qua tempo (synchronisatie) als qua omvang (prijs-inflatie c.q. -deflatie door liquiditeitsuitverkoop) te verstoren en wel, in haar huidige gedaante, in twee richtingen, nl. 1. bij de inkomensstrekkers, en zeer in het bijzonder de trekkers van de hoge inkomens, en 2. bij de ondernemingen. Zij is dus in belangrijke mate *gericht, al zal noch die gerichtheid, noch het tempo, waarin de onttrekking geschiedt*, in hoofdzaak ingesteld zijn op de synchronisatie en het, naar volume, op elkaar ingesteld zijn, van inkomens- en goederenstromen, zodat ook zij partiële illiquiditeit kan veroorzaken, welke, al naar gelang van de reactie van het publiek en de ondernemers, min of meer ernstige gevolgen kan hebben; gevolgen, die in menig geval niet „voorspelbaar” en ook niet „beheersbaar” zijn. Naast de internationale oorzaken en de nationaal-monetaire en fiscale oorzaken en storingen in het evenwicht tussen geld- en goederenstroom (waarbij hier gedacht wordt aan de inkomensstroom zowel naar omvang, dus bepaald door het prijspeil, als naar tempo, dus stokkingen van de afzet door partiële aftapping c.q. omleiding van de geldstroom), moet men verder rekening houden met datgene, wat eigenlijk de drijfveer is van het gehele economische en monetaire gebeuren, nl. *de interpretatie door en de reactie van de collectiviteit der ondernemers én vooral van de collectiviteit der particuliere huishoudingen op de „data”, welke door, laten we eenvoudigheidshavle naar zeggen, de monetaire autoriteiten en de Overheid, worden geschapen.*

De actuele problemen; het bedrijfsleven en het publiek. Iets over reactiepatronen.

Het bedrijfsleven zelf ziet vooral de liquiditeitsmoeilijkheden opduiken als gevolg van een — door de hamsterwoede en vrees voor prijsstijging c.q. schaarste en rantsoenering alsmede gebrek aan vertrouwen in de waardeverhouding van de gulden — geïnduceerde hausse in de verkoop van verbruiks- en duurzame gebruiksartikelen post-Korea; door de credietrestrictie, welke door het bankwezen werd toegepast; door het onderbreken van de inkomens/goederenstroom als gevolg van de kopersstaking toen de prijsontwikkeling „om” scheen te gaan en de liquiditeitsafkeer van het publiek veranderde in een liquiditeitsvoorkeur; door de versnelde inning der belastingen; door het vrij plotselinge démasqué van de schijnbare kapitaalovervloed in het afgelopen jaar, en ten dele ook door het omslaan der buitenlandse markten van verkopers- in kopersmarkten als gevolg van de verzadiging van de inhaalvraag niet alleen, maar ook van de versobering ten behoeve der militaire inspanning, m.a.w. van een verlegging van de vraag van het civiele naar het militaire verbruik. Zó beschouwd, kan men gewagen allereerst van een zekere mate van overspeculatie t.a.v. het prijsverloop der goederenvoorraden, al is het zéér gewenst daarbij in het oog te houden, dat inderdaad schaarste aan allerhande grondstoffen dreigde, zodat menige ondernemer meende het belang van zijn bedrijf, nl. de continuïteit der productie (voor de industriële onderneming een kwestie van vitaal belang) het beste te dienen door zich „dik in de voorraden te zetten” zonder dat daarbij eigenlijk speculatieve overwegingen een rol speelden. Reeds deze eerste fase, nl. het aanvullen en opvoeren der voorraden, bracht de liquiditeit niet zelden

ernstig in het gedrang, gezien de aanzienlijke middelen, welke daarvoor nodig waren bij het gestegen prijspeil, waarbij nader moge worden overwogen, dat de devaluatie van de gulden en de Amerikaanse inkooppolitiek, alsmede de geslotenheid c.q. beperktheid der emissiemarkt, veroorzaakt door de fiscale politiek, een ernstig woord meespraken, om niet te gewagen van het wegbelasten van schijnwinsten. Zowel bij het publiek als bij de ondernemer was door de omstandigheden post-Korea de economische horizon bijzonder scheef getrokken.

Toen de Amerikaanse inkooppolitiek gewijzigd werd, en de prijzen op de wereldmarkten begonnen te dalen, sloeg de stemming bij het grote publiek volkomen om, óók al, omdat het spook van de derde wereldoorlog scheen te vervagen. Zo ontstond dan de kopersstaking, waarbij door het publiek de inkomensstroom omgelegd werd, de onttrekkingen aan de kapitaalsfeer (opvragingen bij de spaarbanken) een keer gingen vertonen. In het bijzonder voor de ondernemingen, werkzaam op het gebied van de verbruiks- en duurzame gebruiksgoederen, zeer in het bijzonder voor de voorraadintensive bedrijven daaronder (textiel bijv.), betekende dit een afzetstokking op de binnenlandse en soms ook op de buitenlandse markt. Dat het vooral de kleinere ondernemingen (middelgrote bedrijven, maar vooral ook de detailhandel, in direct contact met de consument, en weinig economisch-voortuitend) waren die de slagen moesten incasseren, vloeit voort uit de geringere weerstandskracht van deze ondernemingen, gedraineerd als zij waren door de fiscale politiek. Maar ook tal van grote bedrijven ondervonden een zeer ernstige terugslag; een terugslag, welke werd vergroot door het reeds genoemde fiscale uithollingsprocédé, waardoor de financiële draagkracht maar een fractie was van die van vóór de oorlog, en de versnelde inning van belastingen. Het gevolg waren de prijzenoorlogen, „liquidatie”-uitverkoop e.d. in de textielsector, welke zeker niet in het algemeen belang waren. Indien wij in het verslag van De Nederlandsche Bank lezen, dat de „investeringen” in voorraden en onderhanden werken daalde van f 1,5 mrd in 1950 tot f 1 mrd in 1951, en zien, dat de invoer van investeringsgoederen in het vierde kwartaal van 1951 daalde tot 99 pCt van het volume van 1948, dan kan men erkennen, dat dit nodig was om de betalingsbalans in evenwicht te brengen, en zelfs kan men veronderstellen, dat dit bewijst, dat de discontoschroef goed werkte (al is een andere verklaring ook mogelijk), maar dan rijst toch tevens de vraag, of dit proces toch niet zeer grote nadelen medebracht, en in het bijzonder, of het niet verkeerd gericht was, vooral als men tevens ziet, dat de invoer van consumptiegoederen in het laatste kwartaal van 1951 177 pCt en dat van de onderafdeling niet-voedingsmiddelen in dezelfde periode 206 pCt van het peil van 1948 bedroeg. Hoe dit ook zij, men krijgt aan de hand van deze overwegingen en gegevens wel een beeld, welke factoren het vooral waren, welke het gebrek aan synchronisatie en quantitative harmonie van inkomens- en goederenstroom verstoorden, en hoe, en waarom in de sectoren der verbruiks- en duurzame gebruiksgoederen liquiditeitsstoringen ontstonden, soms van zeer ernstige aard.

Daarnaast kan dan nog worden vermeld de impasse in de gemeentefinanciering (een pendant van die in de overheidsfinanciering, t.w. de hoge graad van monetisatie der overheidsschulden), welke veroorzaakt werd, door gebondenheid aan het rentegamma en een acuut karakter kreeg door de credietbeperking, waardoor de gemeenten in liquiditeitsmoeilijkheden geraakten en de woningbouw bij gevolg ging stagneren, hetgeen, bij het arbeidsintensive karakter van deze bedrijfstak, leidde tot werkloosheid, inkrimping van de inkomensstroom der bouwvakarbeiders, welke zich verder voortplantte naar de productie, distributie en invoer van verbruiks- en duurzame gebruiksgoederen.

In het licht van het voorafgaande kan men derhalve concluderen, dat „de” liquiditeitsmoeilijkheden, welke zich in het bedrijfsleven voordoen, uit vele oorzaken voortvloeien. Daar is het overschatten van de vraag, van de mogelijke prijsstijging, van de werkelijke mate van schaarste aan bepaalde grondstoffen van de zijde van de ondernemers; alles fouten in de economische horizon, veroorzaakt door internationale oorzaken („stock-piling” in de Verenigde Staten, nabijheid van een derde wereldoorlog). Soms ook versterkt door al of niet uit speculatieve motieven stammende abnormale verhoging der voorraden, geïnduceerd door de houding van het publiek, de zucht om extra-winst te maken, of wel het bedrijf à tout prix op gang te houden (tendentie tot handhaving der continuïteit van het productieproces resp. „price-mindedness” van de handel), een en ander niet zelden in de hand gewerkt door het ontbreken van de mogelijkheid tot termijndekking van het prijsrisico. Daar is verder de te optimistische mening omtrent het weer intreden c.q. voortduren van een verkopersmarkt, eveneens geïnduceerd door bovengenoemde factoren. Daar is vervolgens de spontane omkeer in de liquiditeitsafkeer van het publiek, gedeeltelijk geïnduceerd van uit het internationale vlak (verandering in de „stock-piling”-politiek op tamelijk abrupte wijze), gedeeltelijk gevolg van een tijdelijk vervagen van oorlogsrees, zeer gedeeltelijk toe te schrijven aan de fiscale inningspolitiek (voor zover de hogere inkomensklassen betreft), maar in hoofdzaak geïnduceerd door een omslag in de collectief-psychologische stemming. Als verdere factor moet worden genoemd de tamelijk drastische credietbeperking, welke in het bijzonder uiteraard de financiering van de voorraden (het bedrijfskapitaal) trof, geïnduceerd door de internationale noodzaak op zo kort mogelijke termijn (en dat die termijn zeer kort moest zijn is te verklaren door de geringe deviezenvoorraden) de betalingsbalans in evenwicht te brengen. Voorts dan de fiscale heffings- en inningspolitiek, welke reeds jarenlang de financiële weerstand der ondernemingen ondermijnde en bovendien de emissiemarkt voor risicodragend kapitaal praktisch sloot, zodat de ondernemingen, in tegenstelling tot vroeger, sterk afhankelijk waren van bankcrediet en onderhandse leningen, zodat elke restrictie op het gebied van de kapitaal- en geldmarkt een hevig effect had en niet voldoende reserves overbleven om stoten op te vangen (zoals ook de Centrale Bank en de Overheid geen reserves hadden, voldoende om een enigszins ernstige storing op te vangen). De versnelde *inning* der belastingen in het afgelopen en lopende jaar kwam derhalve bovenop reeds bestaande financieringsspanningen. De wijze en het tempo van het uitgeven door de Overheid van de geïnde bedragen was er niet op afgestemd de moeilijkheden te verzachten; ook al zou deze verzachting maar zeer partieel kunnen zijn, omdat door de Overheid de inkomensstroom dermate wordt omgelegd, dat zij de partiële liquiditeitsstoringen slechts zeer ten dele kan opheffen, afgezien van de traagheid, welke nu eenmaal onvermijdelijk aan het ambtelijke apparaat verbonden is. Het is overigens onvermijdelijk, dat een dislocatie van de nationale inkomensstroom van het civiele naar het militaire verbruik een omlegging van de productie impliceert, waarvan de gevolgen voor een

aantal groepen van bedrijven bepaald niet aangenaam zullen zijn, en niet beperkt zullen blijven tot liquiditeitsstoringen. Van de zijde der Overheid bezien, zal het van groot belang zijn er op te letten, dat deze partiële storingen niet om zich heen grijpen en ontaarden tot een algemene storing, waarbij overigens de collectief-psychologische gestemdheid van het grote publiek, zich uitend in de economische horizon, een machtige stem in het kapittel heeft.

Conclusie.

Uit het voorgaande volgt, dat de oorzaken der liquiditeitsmoeilijkheden uit verschillende bronnen stammen, waarvan sommige in handen van de Overheid liggen, sommige internationaal bepaald zijn, sommige moeten worden toegeschreven aan beleidsfouten bij de ondernemingen („overbought” zijn) en sommige, en niet de minst belangrijke, liggen in de sfeer van de collectief-psychologische instelling van het publiek.

Binnen de macht van de Overheid liggen (geheel of gedeeltelijk): het streven naar een betalingsbalansenwicht met *stabiel karakter* en het opbouwen van voldoende monetaire reserves om schokken van enige betekenis te kunnen doorstaan zonder al te drastisch en geforceerd ingrijpen (sanering van de gulden). Voorts het voeren van een fiscale heffings- en inningspolitiek, welke zo weinig mogelijk de synchronisatie en parallelisatie van de geld- en goederenstroom in de inkomenssfeer (en ook in de kapitaalsfeer) stoort, anders dan op grond van zeer ernstige economische of sociale indicaties. Voorts een economische, sociale en industrialisatiepolitiek, welke zoveel mogelijk op elkaar zijn afgestemd, hetgeen zal bijdragen tot een betalingsbalanspolitiek en een monetaire politiek op de lange termijn, dus tot de sanering van de gulden.

Binnen de macht der ondernemingen, daarbij gesteund door de Overheid en in het bijzonder haar fiscale beleid, ligt het om zoveel mogelijk fouten in de economische horizon te vermijden, zoveel mogelijk te zorgen voor behoorlijke reserves, zich te onthouden van een over-optimistisch „Gründer”- en expansiebeleid, van overmatige voorraadvorming en in het bijzonder aandacht te schenken aan het aantrekken van permanent kapitaal, of althans van kapitaal op lange termijn, indien de positie van de onderneming dat wettigt. In het bijzonder kan de onderneming er tegen waken, zich al te zeer mede te laten slepen door de plotselinge sentimentsomkeringen van het grote publiek, en kan zij zich anderzijds realiseren en er zich op voorbereiden, dat de verkopersmarkt voorbij is.

Binnen de macht van het bankwezen ligt het, een strenge credietselectie en credietcontrole toe te passen, zodat overbevoorrading en speculatie worden voorkomen, waartegenover de credietnemer dan ook de redelijke zekerheid moet hebben, dat de bank hem niet in de steek zal laten. Wat het grote publiek en zijn stemmingsschommelingen betreft, zal de voorlichting door krant en radio veel nuttigs kunnen bereiken, al blijven collectief-psychologische verschijnselen nu eenmaal behept met een „explosief” karakter.

De concrete therapie in elk geval zal uiteraard een andere zijn: de oplossing voor de ene onderneming zal voor de andere volmaakt onaanvaardbaar zijn.

Haarlem.

H. VAN RAVESTIJN.

Het Amerikaans toltarief en de uitvoer der Belgisch-Luxemburgse Economische Unie naar de Verenigde Staten

De Verenigde Staten van Amerika hebben van hun politieke geboorte af het protectionisme in de wieg meegekregen en dit tot heden ten dage traditioneel bewaard. In 1791 preees de Secretaris van de Amerikaanse Schatkist, Alexander Hamilton, in zijn „Report on Manufactures”

de opvoedende bescherming aan als een noodzakelijk middel om de ontwikkeling der jonge nijverheid te bevorderen en tot de oprichting van nieuwe industrieën aan te sporen. Enkele jaren geleden, nl. in 1947, werd op aandringen van de Verenigde Staten de zgn. „catastrophe-clausule” als

artikel XIX in de Algemene Overeenkomst inzake Handel en Toltarieven ¹⁾ opgenomen, welke het de Regering van dit land, in de lijn van haar vroegere handelspolitiek, moet mogelijk maken de verleende tariefconcessies te wijzigen of in te trekken, wanneer de drie volgende voorwaarden tegelijk vervuld zijn:

1. toegenomen invoer van het product, dat het voorwerp der tariefconcessie uitmaakt;
2. de toeneming dient het gevolg te zijn van onvoorziene omstandigheden ²⁾ en door de omstrede concessie mede veroorzaakt te zijn;
3. de gestegen invoer moet inlandse producenten van soortgelijke of vervangingsartikelen ernstige schade berokkenen of zulks dreigen te doen.

Het is duidelijk, dat voornoemde clause de sporen draagt van een niet te ontkennen protectionistisch oogmerk, dat de lijn van 1791 doortrekt, met dit verschil echter, dat het opvoedingsmotief thans nog bezwaarlijk als wettiging kan dienen. Bijaldien deze bepaling door de Amerikanen daadwerkelijk wordt ingeroepen (een recent geval schijnt zulks te bevestigen ³⁾), zal ze uiteraard een werkelijke ontakeling van het Amerikaanse tarief voorkomen. Wanneer inderdaad een tolrecht slechts mag verlaagd worden tot een peil, waarop de invoer van buitenlandse mededingende goederen nog op het nippertje verhinderd wordt, dan is deze verlaging uit het oogpunt van internationale handelsbevordering van generlei waarde.

De zoëven aangehaalde historische data illustreren treffend het vertrekpunt en de huidige stand van de Amerikaanse handelspolitiek. Aanvankelijk werd aan opvoedende bescherming gedaan en bijgevolg een steile tolmuur opgetrokken, welke de invoer uit de overwegend geïndustrialiseerde Westeuropese landen enigszins moest afremmen. Na de eerste en vooral na de tweede wereldoorlog hebben de Verenigde Staten overal de leidende plaats op nijverheidsgebied overgenomen. De hoge tolmuur, alsmede de geest, waarin de tolgewetgeving wordt toegepast, zijn niet enkel als „survivals” uit vervlogen tijden overgebleven, maar ze worden thans nog hardnekkig verdedigd door bepaalde landbouw- en nijverheidskringen in de Verenigde Staten.

Hoewel hier slechts het eigenlijke toltarief ter studie wordt genomen, zij toch terloops gewezen op het bestaan van andere invoerbelemmingen, die zich echter uiteraard niet er toe lenen om op grond van feitenmateriaal nauwkeurig na te gaan in hoeverre zij de invoer remmen of uitschakelen. De Verenigde Staten beschikken benevens hun toltarief over volgende armatuur, die wij alleen ter voorbeeld wensen te vermelden:

1. het zgn. onzichtbaar of administratief tarief, d.w.z. de administratieve regelingen en praktijken van de toldirecties bij de toepassing van de tariefwetten, welke wegens de ingewikkeldheid en de uiteenlopende verklaringen er van, niet te onderschatten hinderpalen uitmaken ⁴⁾;
2. het stelsel der „excise duties” (1932) bij de verwerking van sommige ingevoerde grondstoffen (bijv. plantaardige oliën). Hierbij dient evenwel te worden vermeld, dat voor sommige waren, o.a. schoonheidsartikelen, ta-

bak, alcoholische dranken, de incidentie van het tolrecht wordt gemilderd door het heffen van „excise duties” op dergelijke in de Verenigde Staten vervaardigde goederen en niet op de ingevoerde;

3. de „Buy American Act” (1933), waarbij de bondsoverheid belet buitenlands materiaal aan te kopen, tenzij het in de Verenigde Staten niet voorhanden is of de Amerikaanse binnenlandse prijzen er van „onredelijk” zijn. Gelijkwaardige wetten, welke in verscheidene lidstaten van de Unie en ook plaatselijk bestaan, hebben dezelfde beperkende uitwerking in de ondergeschikte besturen van het land;
4. het reglement op de scheepsherstellingen, volgens hetwelk alle in de vreemde uitgevoerde herstellingen aan Amerikaanse schepen met 50 pCt worden belast, behalve wanneer bewezen is, dat de averij van die aard was, dat de terugreis naar de Verenigde Staten onmogelijk kon aangevat worden;
5. de agrarische politiek der Verenigde Staten is nog steeds van sterk uitgesproken protectionistische aard. Hierbij komen soms uitvoertoelagen en quotaregelingen te pas.

Een recent geval heeft in sommige Westeuropese landen heel wat beroering verwekt. Het gaat nl. om de in 1951 verlengde „Defense Production Act”, die de mogelijkheid voorziet om de invoer van sommige landbouwproducten tot en met 30 Juni 1952 te verbieden, ingeval deze volgens het oordeel van de Staatssecretaris voor Landbouw de eigen productie of de afzet er van op de binnenlandse markt nadelig zou beïnvloeden. Ter uitvoering dezer wet werd het invoerverbod op boter, grondnoten, lijnzaad, rijst, rijstproducten en melkpoeder verlengd, terwijl voor kaas en caseïne een invoercontingent werd vastgesteld. Tijdens de 6e G.A.T.T.-conferentie hebben 10 landen tegen deze maatregel geprotesteerd. Het geval zal op de volgende bijeenkomst opnieuw worden onderzocht.

Algemene beschouwingen over het peil van het Amerikaans toltarief ⁵⁾.

De nieuwe koers van de buitenlandse handelspolitiek der Verenigde Staten, met het oog op het wegruimen van de handelsbelemmingen, werd in 1934 met de „Reciprocal Trade Agreements Act” (R. T. A. A.) ingeluid. Deze wet amendeert de Hawley-Smoot Act van 1930, welke op zichzelf het hoogtepunt en wellicht ook het eindpunt van de opwaartse tendentie der Amerikaanse tolrechten betekende.

Om van de huidige stand van het Amerikaanse toltarief een overzicht te hebben is het onnodig verder dan 1930 in het verleden terug te gaan. De Hawley-Smoot Act is inderdaad nog steeds de grondslag van het huidig tarief, maar onder het R.T.A.A.-stelsel werd het aanzienlijk verlaagd. Deze wet gaf de President immers voor het eerst de macht bij handelsverdragen met andere landen wederzijdse tariefconcessies aan te gaan; daartoe mocht hij de tarieven van 1930 met ten hoogste 50 pCt verlagen. Zoals bekend werd de „Reciprocal Trade Agreements Act”, die slechts voor drie jaar geldig was, sindsdien steeds verlengd, het laatst tot 12 Juni 1953.

Bij de verlenging van de wet na de oorlog werd bepaald, dat de halvering toepasselijk is op de per 1 Januari 1945 van kracht zijnde rechten, waardoor rechten, die voordien reeds met 50 pCt waren verlaagd, een totale vermindering van 75 pCt kunnen ondergaan.

Ten einde een algemeen beeld te geven van het hoog peil van het Amerikaans toltarief in 1930 en van de weerslag, welke de 26 handelsaccorden tot einde 1946, evenals de tariefconcessies van Genève in het kader van de G.A.T.T., hebben uitgeoefend, moge onderstaande

⁵⁾ Wanneer verder sprake is van het Amerikaans toltarief, wordt steeds het tarief bedoeld, dat het voordeel van de clause der meestbegunstigde natie geniet.

¹⁾ Beter gekend onder de Engelse afkorting G.A.T.T. (General Agreement on Tariffs and Trade).

²⁾ Omstandigheden, welke op het ogenblik, dat de concessie werd toegestaan, niet konden voorzien worden.

³⁾ Met ingang van 1 December 1950 hebben de Verenigde Staten in uitvoering van artikel XIX (G.A.T.T.) de concessie ingetrokken inzake dameschoeden en hoedstompen, waarvan de waarde schommelt tussen \$9 en \$24 per dozijn. Deze concessie was toegestaan tijdens de tariefconferentie te Genève (1947).

De Verdragsluitende Partijen der G.A.T.T. hebben het geval bij hun 6e bijeenkomst (1951) behandeld.

⁴⁾ Een wetsontwerp ter vereenvoudiging der douaneformaliteiten, de zgn. „Customs Simplification Bill”, is bij het Huis van Afgevaardigden ingediend. Verwacht wordt, dat het in de loop van 1952 zijn beslag zal krijgen. Het valt echter moeilijk te voorspellen, hoe het Congres tegenover dit ontwerp zal staan.

aan een publicatie der „U.S. Tariff Commission” ontleende tabel dienen.

TABEL I.

Gemiddelde invoerrechten op tolplichtige goederen berekend volgens de algemene Amerikaanse invoer over 1939 en de tijdens dit jaar geldende prijzen.

Goederengroepen	volgens tolruchten van 1930	volgens tolruchten per 1 Jan. 1947	volgens tolruchten per 1 Jan. 1948 (met inbegrip der tariefconcessies van Genève)
	pCt	pCt	pCt
Scheikundige producten en verf-stoffen	37,2	31,5	30,4
Glas- en aardewerk	43,0	40,3	34,9
Metalen en metaalproducten ..	40,3	27,7	21,4
Hout en houtproducten	16,8	10,6	7,0
Suiker, melasse en suikerwaren ..	69,4	35,2	24,4
Tabak en tabakwaren	77,5	58,6	55,2
Landbouwproducten	36,8	23,1	21,3
— Vis	22,6	17,1	15,6
— Andere	39,3	24,2	22,3
Alcoholische en andere dranken ..	109,8	56,0	34,7
Katoenwaren	38,3	33,8	28,9
Vlas, hennep, jute, alsmede producten daarvan	24,7	18,5	9,8
Wol en wolproducten	76,3	60,8	47,7
Zijde en kunstzijde, alsmede producten daarvan	37,6	35,2	28,5
Papier en boeken	21,8	17,3	14,3
Allerlei	28,8	24,3	19,2
Aan zgn. invoerbelasting onderworpen vrije goederen	31,3	21,1	16,7
Totale tolplichtige invoer	48,2	32,2	25,4

Bron: „U.S. Tariff Commission”.

Uit bovenstaande tabel blijkt, dat het gemiddeld recht op de totale tolplichtige invoer (dus met uitsluiting van de tolvrije invoer), tijdens de periode van 1930 tot 1948, van 48,2 tot 25,4 pCt is gedaald. Bij onderlinge vergelijking der toegestane tariefverlagingen voor de onderscheiden goederengroepen stelt men vast, dat zij zeer ongelijk in omvang zijn geweest.

Naast enkele gevallen van gunstig afstekende en relatief lage weerslag, zoals voor hout en houtproducten alsook voor vlas, hennep en jute, alsmede producten daarvan, blijven de meeste groepen nog aan een hoog gemiddeld recht onderworpen. Hieronder vallen voornamelijk aan te stippen: textielwaren, chemische producten en verfstoffen, glas- en aardewerk, alsmede landbouwproducten. Deze vaststelling werd ten andere met veel bijzonderheden gestaafd in het „Report of the E.C.A.-Commerce Mission” (1949), waarin een lijst wordt afgedrukt met 262 producten, welke in 1948 aan een invoerrecht van ten minste 25 pCt onderworpen waren. Bedoelde lijst bevat dan nog maar een keuze van goederen, die in „aanzienlijke hoeveelheden” uit Europa in de Verenigde Staten werden ingevoerd.

Er zij echter nadrukkelijk gewezen op drie factoren, welke van belang zijn bij het vormen van een objectief oordeel over de weerslag van het Amerikaanse toltarief en waarmee in bovenstaande tabel geen rekening werd gehouden.

1. Tabel I maakt melding van de tolplichtige invoer. De tolvrije werd bij de berekening weggelaten en bedraagt ongeveer 60 pCt van de totale waarde der ingevoerde goederen, welke hoofdzakelijk onbewerkte voedingsmiddelen, grondstoffen of bij de productie gebruikte hulpstoffen omvatten. Vandaar, dat voor de totale invoer het gemiddeld recht aanmerkelijk onder de cijfers van tabel I zou komen te liggen.

2. Bij de beoordeling dezer gemiddelde rechten ad valorem houde men voor ogen, dat ongeveer de helft der Amerikaanse tolruchten *specifiek* is. Dienvolgens zullen ze in tijden van laagconjunctuur relatief zwaarder drukken dan in hausseperioden. Meteen wordt daardoor de

nuttige kracht van de tolmuur als beschermingsmiddel in de hand gewerkt. Anderdeels dragen zulke rechten in niet geringe mate er toe bij de goedkoopste goederen met de potentieel beste afzetmogelijkheden het zwaarst te belasten en bijgevolg de toegang tot de markt afdoende te versperren. De invloed van de prijsschommelingen werd uit de tabel I geweerd, doordien het invoervolume en de prijzen van eenzelfde basisjaar (1939) als uitgangspunt voor de berekeningen werden genomen. Men hoede zich evenwel er voor, de aldus bekomen gemiddelde rechten ad valorem als absoluut te beschouwen. Zij hangen immers hoofdzakelijk af van het invoervolume en de tijdens het basisjaar geldende prijzen.

3. Een gewichtig tekort is aan de gebruikte werkwijze zelf verbonden. Dit aspect wordt verder ontleed.

De door de Verenigde Staten te Genève, Annecy en Torquay verleende tariefconcessies in verband met de Amerikaanse tolruchten op de invoer van Belgisch-Luxemburgse goederen.

Zoals hierboven gezegd bevat het Amerikaans toltarief zowel specifieke en gemengde rechten (ad valorem + specifieke) als zuivere rechten ad valorem. De gemiddelde weerslag van het tarief zal verschillend zijn al naar gelang men het beschouwt voor of na de tijdstippen waarop het gewijzigd werd. Ten einde een onderlinge vergelijking mogelijk te maken, diende een eenvormige basis aangenomen, waartoe het verschil in tolruchtformulering moest worden weggewerkt. Met dit doel werd gebruik gemaakt van de in procenten uitgedrukte verhouding der betaalde rechten bij de invoer tot de waarde van de ingevoerde goederen. *Zodoende loopt de vergelijking over het gewogen en betaald gemiddeld invoerrecht* (de invoerwaarde dient als gewicht), en kan uitgemaakt worden in welke mate de terugslag van het Amerikaanse tarief op de invoer van Belgisch-Luxemburgse herkomst na de conferenties te Genève, Annecy en Torquay verminderde.

Met het oog op de uitschakeling van door prijsschommelingen tweegebrachte afwijkingen, alsmede van variaties in de samenstelling van het invoerpakket, moest een zelfde jaar als uitgangspunt worden genomen. Hiertoe werd het jaar 1949 gekozen wegens het feit, dat het de meest normale en recente gegevens uit het na-oorlogs verleden biedt, evenals een actuele verdeling van de invoer over de verscheidene goederengroepen.

Op de totale Amerikaanse invoer van \$ 6,598 mln in 1949 bedroeg het Belgisch aandeel \$ 95 mln, hetzij 1,4 pCt. Hiermede nam België de 18e plaats in op de Amerikaanse markt en de 2e plaats onder de Europese leveranciers (na het Verenigd Koninkrijk). De invoer van Belgische producten wordt in volgende goederengroepen aangetroffen.

TABEL II.

Amerikaanse invoer uit de B.L.E.U. tijdens het jaar 1949.

Goederengroepen	waarde (in mln \$)	pCt in verhouding tot de totale invoer uit België
1. Onedele metalen en metaalproducten	40,8	42,8
2. Textiel	20,0	21,0
3. Diamant	19,6	20,6
4. Scheikundige producten	3,8	4,0
5. Land- en tuinbouwproducten	1,1	1,2
6. Glas	0,9	0,9
7. Machines, toestellen en vervoersmiddelen ..	0,5	0,5
8. Onedele steen en cement	0,2	0,2
9. Allerlei	8,4	8,8
	95,3	100,0

De tariefverlagingen werden voor bovenstaande goederengroepen berekend, doch het onderzoek bleef beperkt tot de producten, waarvoor het Belgisch aandeel ten minste

\$ 10.000 bedraagt ⁶⁾; 212 goederengroepen, zoals ze in de Amerikaanse invoerstatistiek voorkomen, voldoen aan deze minimumgrens. De gezamenlijke waarde er van bedraagt \$ 91,5 mln, hetzij 96 pCt van de totale door de Verenigde Staten uit de B.L.E.U. ingevoerde goederenwaarde. Bij de 212 betrokken posten vallen 157 tariefverlagingen aan te stippen (waarvan er 35 tweemaal werden verlaagd), verder 50 bindingen, waaronder 34 tolvrij.

In de hiernavolgende tabel vindt men een vergelijking tussen de rechten vóór de eerste tarievenconferentie te Genève en deze welke na de 3e conferentie te Torquay in het Amerikaans tarief van kracht zijn. Zoals hierboven uiteengezet zijn het aan de hand van de invoerwaarde gewogen gemiddelden.

TABEL III.

Vergelijking tussen de gemiddelde gewogen incidentie vóór Genève en na Torquay van de Amerikaanse tolrechten op de Belgisch-Luxemburgse uitvoer naar de Verenigde Staten.

Goederengroepen	Amerikaanse invoer uit de B.L.E.U. over 1949 (waarde in \$)			Betaalde rechten op invoer vermeld onder kolom „b” (waarde in \$)		Gemiddelde incidentie van de rechten op de invoer uit de B.L.E.U. (1)		Vermindering van de gemiddelde incidentie van de rechten op de invoer uit de B.L.E.U. (1)		Gemiddelde incidentie van de rechten op de toeplichtige invoer uit de B.L.E.U. (1)		Vermindering van de gemiddelde incidentie van de rechten op de toeplichtige invoer uit de B.L.E.U. (1)	
	aan recht onderworpen (b)	vrij (c)	totaal (d)	vóór Genève (e)	na Torquay (f)	vóór Genève (g) pCt	na Torquay (h) pCt	absolute g-h = (i)	relatieve (j) pCt	vóór Genève (k) pCt	na Torquay (l) pCt	absolute k-l = (m)	relatieve (n) pCt
1. Textielvezels en textielproducten	19.098.259	1.018.726	20.116.985	4.976.917	3.089.561	24,7	15,4	— 9,3	37,9	26,1	16,2	— 9,9	37,9
2. Onedele metalen en metaalproducten (uitgezonderd machines en vervoermaterieel) ...	19.173.645	21.522.953	40.696.598	1.644.508	843.559	4	2,1	— 1,9	48,8	8,6	4,4	— 4,2	48,7
3. Diamant	19.581.847	—	19.581.847	1.958.185	1.958.185	10	10	—	—	10	10	—	—
4. Glas en glasproducten	788.401	—	788.401	315.906	200.496	40,1	25,4	—14,7	36,5	40,1	25,4	—14,7	36,5
5. Chemische en gelijkaardige producten	973.320	2.932.330	3.905.650	274.858	138.762	7	3,5	— 3,5	48,6	28,2	14,3	—13,9	49,5
6. Onedele steen en cement	189.057	40.566	229.623	25.032	12.516	10,9	5,4	— 5,5	50	13,2	6,6	— 6,6	50
7. Machines, toestellen en vervoermaterieel	421.675	—	421.675	126.037	64.799	29,9	15,4	—14,5	48,6	29,9	15,4	—14,5	48,6
8. Land- en tuinbouwproducten	1.187.891	426.193	1.614.084	156.581	101.061	10,1	6,2	— 3,9	37,9	13,7	8,5	— 5,2	37,9
9. Allerlei	3.019.174	1.125.343	4.144.517	1.015.826	795.691	24,5	19,2	— 5,3	21,7	33,6	26,3	— 7,3	21,7
Totaal	64.433.269	27.066.111	91.499.380	10.493.850	7.204.630	11,5	7,9	— 3,6	31,4	16,3	11,2	— 5	31,3

¹⁾ Voor de groepen 1 tot 8 werd geen rekening gehouden met de invoer van minder dan \$ 10.000 per product. Voor de groep 9 werd geen rekening gehouden met de invoer van minder dan \$ 20.000 per product.

Uit deze tabel blijkt op het eerste gezicht, dat de categorieën: allerlei, glas, textiel en machines veel meer dan de andere door de Verenigde Staten worden beschermd.

Vrijwel de gehele Amerikaanse textielnijverheid, bevreemd als zij is voor de buitenlandse, vooral de Engelse, mededinging, behoort tot de felle tegenstanders van tariefconcessies. Het is bijgevolg niet te verwonderen, dat de *textielproducten* te zamen met een paar andere groepen en afgezien van de categorie „allerlei” de zwakste relatieve verlaging hebben ondergaan. Na Torquay bedraagt deze slechts 38 pCt op de vóór Genève van kracht zijnde rechten, terwijl zij voor sommige andere groepen tussen 45 en 50 pCt schommelt.

Sommige textielproducten, welke voor het Belgisch bedrijfsleven van belang zijn en traditioneel door ons land naar de Verenigde Staten worden uitgevoerd, blijven spijt de genoten tariefverlagingen nog steeds door te hoge rechten bezwaard. Ter verduidelijking volgen hierna enkele voorbeelden. De cijfers tussen haakjes duiden aan, van welk niveau men vóór de conferentie van Genève is vertrokken (zie staatje rechter kolom):

Met uitzondering van de basisproducten, welke meestal tolvrij of tegen laag recht worden ingevoerd, schommelt de weerslag van het tarief op de andere textielgoederen van Belgische herkomst tussen 10 en 20 pCt.

⁶⁾ Voor de categorie „allerlei” werd \$ 20.000 als minimum aangenomen, omdat deze groep uiteraard als zeer ongelijksoortig zich moeilijk tot synthese leent.

		pCt	
Bovenkleding en andere gebreide of gehaakte artikelen	50	(90)	
Kamwolweefsels	30 tot 45	(45 tot 65)	
Vlassen handdoeken	10 tot 40	(20 tot 50)	
Gecarboniseerde wol	37	(53)	
Gebreide of gehaakte wollen kledingstukken ..	33	(40)	
Vlasdraad en -koord	30	(30)	
Behangsel van plantaardige vezels	27,5	(55)	
Linten en pool van kunstzijde of andere synthetische draad	27	(54)	
Wollen karpetten	25	(40)	
Vlasgaren	25	(25)	
Zijden garen en zijden fluwelen lint	25	(40 tot 50)	

Wat het *glas* aangaat, dient onmiddellijk te worden opgemerkt, dat het rekenkundig gemiddelde, 40 pCt vóór Genève en 25,4 pCt na Torquay, geen juiste weergave biedt van de werkelijke incidentie op de voornaamste

Belgische glasuitvoer. Eén enkele post (hol tafelglas en keukentoebehoren van glas), waarop een recht van 50 pCt (vóór Genève 60 pCt) wordt geheven, deed immers door zijn betrekkelijk grote invoerwaarde het gemiddelde buiten verhouding stijgen. Schakelt men dit uiterst geval uit, dan valt het gemiddeld recht op 33 pCt vóór Genève en op 17 pCt na Torquay, zegge een vermindering met 49 pCt. Alle andere invoer van Belgisch vlak glas, welke afzonderlijk per post genomen tijdens 1949 geen \$ 10.000 bereikte, is thans (na Torquay) eveneens met gemiddeld 17 pCt bezwaard, terwijl dit percentage vóór Genève 31 bedroeg.

Rekening gehouden met de van oudsher vijandige houding der Amerikaanse glasnijverheid tegenover tariefverlagingen betekenen de tijdens de laatste conferentie te Torquay bekomen resultaten ongetwijfeld een flinke vooruitgang, al blijft de overgebleven tolmuur nog vrij hoog.

In de categorie *allerlei* werden goederen ondergebracht, welke niet in één der andere rubrieken vielen te rangschikken. Wegens de ongelijksoortige aard dezer groep (men vindt er ruwe konijnenvellen naast antiques), is het gemiddeld recht in dit geval niet veelzeggend. Waardevolle concessies werden te Genève toegestaan, o.a. voor fotografische films: van 12,5 pCt tot 6,25 pCt, fotografisch papier: 12 pCt (22,5 pCt) ⁷⁾, jachtgeweren ter waarde van \$ 50 en meer: 20 pCt (32,5 pCt), kerkboeken: 4 pCt en 7,5 pCt (7,5 pCt en 12,5 pCt). Te Torquay werd het

⁷⁾ De cijfers tussen haakjes geven het recht aan, dat vóór de Tariefconferentie van Genève gold.

recht op de karabijnen met een minimumwaarde van \$ 50 tot 16,25 pCt verlaagd, nadat het reeds te Genève van 32,5 pCt tot 25 pCt was teruggebracht. Daarentegen werd slechts consolidatie toegestaan voor het recht van 25 pCt op tenen manden en korven.

De *onedele metalen en metaalproducten* vormen met hun overwegend aandeel (40 pCt) in de Belgisch-Luxemburgse uitvoer naar de Verenigde Staten de hoofdschotel van het onderzoek. De gemiddelde terugslag van het Amerikaanse tarief op de invoer uit de B.L.E.U. in deze sector was reeds onder het vroeger tarief, vóór de G.A.T.T.-akkoorden, betrekkelijk laag: 4 pCt. Meer dan de helft van de invoerwaarde tijdens 1949 kwam vrij over de grens en was ten andere uitsluitend uit grondstoffen en halfabrikaten samengesteld. Op de tolplichtige invoer alleen bedroeg het gemiddeld recht reeds tweemaal zoveel: 8,5 pCt. Het werd na de drie Tariefconferenties tot 4,4 pCt verlaagd, hetgeen een betrekkelijke vermindering met 47,7 pCt betekent, d.w.z. de aanzienlijkste in vergelijking met deze in de andere belangrijke sectoren.

De Amerikaanse invoer van metaalproducten uit de B.L.E.U. is bijna uitsluitend tot grondstoffen en kapitaalgoederen beperkt. De rechten op laatstvermelde gaan in sommige gevallen tot 10 pCt, bijv. voor rond betonstaal, draadstaven, staalplaten, stalen ingots, stalen knuppels, schaarblokjes voor snij-ijzers. Vóór de G.A.T.T. bedroegen ze 20 pCt. Deze rechten zijn nog aanzienlijk hoog voor een land, dat op gebied van de staalindustrie veruit de leidende plaats in de wereld bekleedt en dat spijt zijn geweldig voortbrengingsvermogen na de tweede wereldoorlog voortdurend met een onbevredigde binnenlandse vraag te kampen had. Wellicht ware men onder het bereikte peil gedaald, hadden de bevoegdheden van de President in dit geval verder gereikt dan de halvering van de per 1 Januari 1945 geldende tarieven.

Overziet men in tabel III de weerslag op de invoer van *scheikundige producten* uit België, dan slaat zij met 3,6 pCt tegenover 7 pCt vóór Genève een zeer goed figuur. In werkelijkheid staan de zaken er evenwel niet zo rooskleurig voor, want het is vooral dank zij de tolvrije invoer van creosootolie en radiumzouten, die in 1949 ten belope van in totaal \$ 2,07 mln de helft van de invoer in deze sector uitmaken, dat het gemiddeld recht dermate gunstig werd beïnvloed.

Een scherper beeld van de werkelijke druk vindt men bij de tolplichtige invoer (tabel III, kol. k en l), waarvoor het gemiddeld recht dank zij de G.A.T.T.-conferenties van 28,2 tot 14,5 pCt werd verlaagd. De hoogste rechten in deze groep worden geheven op phtaalzuuranhydride: 40 pCt, boven 79° kristalliserende naftaline: 28 pCt, koolteerzuren: 25 pCt. Vóór Genève waren ze dubbel zo hoog.

Bij de *land- en tuinbouwproducten* kan het gemiddeld recht 6,2 pCt (vóór Genève 10 pCt) op de invoer uit de B.L.E.U. zeer gematigd worden genoemd. Feitelijk beperkt zich deze invoer van de Verenigde Staten hoofdzakelijk tot een klein aantal producten, waarop slechts lage rechten staan, behalve voor cichoreiwortels, welke thans nog met 25 tot 35 pCt hebben af te rekenen.

Voegen we onmiddellijk hieraan toe, dat het zwaartepunt inzake bescherming op landbouwgebied sedert 1933 van de tolrechten naar de kwantitatieve beperkingen, prijssteun enz., werd verlegd. Laatstgenoemde praktijken stellen de landbouw onder een veiliger protectie dan het huidig tariefpeil laat vermoeden. Ook de weerslag van het zgn. onzichtbaar of administratief tarief (administratieve regelingen, o.m. de Foods & Drug Regulations) mag hierbij niet uit het oog worden verloren.

Inzake de minder belangrijke rubrieken: *machines, toestellen en vervoermaterieel, onedele steen en cement*, weze alleen maar aangestipt, dat ze niet meer dan 7, onderscheidelijk 6 posten bevatten, waarvoor de grens der verla-

gingsmogelijkheid binnen het kader van de „Reciprocal Trade Agreements Act” thans zo goed als bereikt is. Zo de groep onedele steen en cement, waarvoor het gemiddeld recht van 13,2 tot 6,6 pCt zakte, voldoening kan schenken, dan is dit minder het geval voor de machines, toestellen en vervoermaterieel, waarbij de 15,4 pCt (vóór Genève 29,9 pCt) nog enigszins aan de hoge kant ligt, vooral wanneer men de machtige Amerikaanse machinenijverheid voor ogen houdt, waartegen uiteraard al moeilijk te concurreren valt.

Ten slotte is er nog *diamant*, dat in de Belgische uitvoer naar de Verenigde Staten een zeer gewichtige rol speelt ($\frac{1}{5}$ van de totale waarde in 1949). De ingevoerde waarde, zegge \$ 19.581.847, komt geheel voor rekening van de afgewerkte sierdiamant. Spijt hardnekkige pogingen van Belgische zijde om een verlaging der 10 pCt te bekomen, is het tot dusver bij een binding gebleven, omdat de Verenigde Staten het als een fiscaal recht wensen te handhaven.

Het lijkt geen twijfel, dat het recht, althans gedeeltelijk ingevolge de sluikehandel, zijn fiscaal doel mist. Want 10 pCt mag in abstracto voor een luxe-artikel niet zo heel veel zijn, het is toch meer dan voldoende om, gelet op de grote waarde in klein volume van de materie, de smokkelhandel een sterke impuls te geven. Bovendien zuiver fiscale resultaten brengt dit recht onrechtstreekse gevolgen met zich, die de Amerikaanse wetgever wellicht niet heeft beoogd. Het blijkt namelijk de uitvoermogelijkheden voor grote geslepen stenen sterk in te krimpen, doordien de prijs er van hoofdzakelijk door de waarde van de ruwe steen wordt bepaald. Hoe groter de steen, hoe voordeliger het dus zal uitvallen deze ruw, dus tolvrij in te voeren en hem in de Verenigde Staten te laten afwerken.

* *

Beschouwt men het gemiddeld recht van het Amerikaans toltarief, na Torquay: 8 pCt, berekend op grond van het Belgisch-Luxemburgs uitvoerparitair in 1949, dan zou men haast geneigd zijn te verklaren, dat de gevreesde Amerikaanse tolmuur quasi verdwenen is. Niets is nochtans minder waar, want dit cijfer geeft geen getrouw beeld van de door het Amerikaans tarief uitgeoefende handelsbelemmerende kracht.

Vooraf werd reeds aan de hand van afzonderlijke voorbeelden aangetoond, dat zo'n gemiddelde een onvolledige en valse voorstelling van de werkelijkheid geeft. Afgezien van het tolvrij ingevoerd goederenvolume (ongeveer $\frac{2}{7}$ van het totaal) vertegenwoordigt het gemiddeld recht van de tolplichtige invoer uit de B.L.E.U. ongeveer 11 pCt. In vergelijking met het per 1 Januari 1945 geldend tarief wijst dit procent op een gevoelige vermindering met bijna een derde. Terloops weze er aan herinnerd, dat deze verlaging geheel voor rekening komt van de bij de onderhandelingen binnen het kader der G.A.T.T. geboekte concessies en derhalve niet in het minst te wijten valt aan een louter stijging van de invoerprijzen, waardoor de incidentie van de specifieke rechten zou afgenomen zijn. Dit is inderdaad een gevolg van de keuze van een zelfde basisjaar (zie hoger).

Spijt deze aanzienlijke verbetering blijft het Amerikaans tarief toch nog een grote hinderpaal voor de invoer uit de B.L.E.U., want ook het gemiddelde van 11 pCt is in menig opzicht een misleidend cijfer. Vooreerst is een rekenkundig en zelfs gewogen gemiddelde van een getallenreeks met sterk uiteenlopende uitersten nooit erg kenschetsend. Bij de Amerikaanse rechten is zulks nu precies het geval, want de reeks gaat er eenvoudig van 0 tot 50 pCt en meer. Ook nog om een andere reden is de 11 pCt niet geschikt om het doorsneepeil weer te geven. Het cijfer is immers gesteund op de feitelijke invoer, die de tolmuur heeft kunnen overschrijden. Derhalve is de belemmerende kracht van het tarief niet volledig er in uitgedrukt. Prohibitieve rechten, die elke invoer uitsluiten of tot een minimum beperken, kwamen niet of slechts in geringe mate met de toegepaste berekeningswijze tot uiting. Anderdeels

zijn het juist de lage rechten met weinig invoerbelemmerende uitwerking, welke zich, wegens het groot invoervolume dat zij doorlaten, naar verhouding beter in het gemiddelde weerspiegelen.

Theoretisch kan men wel een betere maatstaf uitdenken om de prohibatieve rechten gepast in het middencijfer op te nemen. Daartoe ware als basis de potentiële invoer van uit de B.L.E.U. herkomstige goederen in de Verenigde Staten vereist, bijaldien geen tol werd geheven. Zoiets vergt evenwel de kennis van de elasticiteit van vraag en aanbod voor elk product, de verschuiving in de vraag enz., ten einde zich een gedachte te kunnen vormen van de prijs en de omvang der goederen, die in zulke veronderstelling op de Amerikaanse markt zouden verkocht worden. Dergelijke schatting vereist natuurlijk zo'n uitgebreid statistisch materiaal, dat hieraan nauwelijks valt te denken.

Niettemin hebben wij in het streven naar een objectieve voorstelling der zaken toch naar een middel uitgezien om de werkelijkheid enigszins van dichterbij te benaderen. Aan de hand van een lijst met Belgische uitvoergoederen, die zonder tariefbelemmering in de Verenigde Staten hetzij een nieuwe, hetzij een ruimere afzetmarkt zouden vinden, hebben we gepoogd het gemiddeld recht op deze goederen te ramen. De voor deze berekening als grondslag genomen rechten werden gewogen door middel van een met hun frequentie evenredige coëfficiënt. Hoewel het bekomen resultaat, 40 pCt vóór Genève en 29 pCt na Torquay, voor betwisting vatbaar is, schijnt het op het eerste gezicht geenszins overdreven, vermits het recht voor de potentiële invoer normaliter hoger zal liggen dan voor de werkelijke invoer.

Tot besluit kan men vaststellen, dat het Amerikaans tarief sinds de uitvoering van het „Reciprocal Trade Agreements Program” en in het bijzonder sedert de tarief-

onderhandelingen binnen het kader der G.A.T.T. zijn zuiver beschermend karakter heeft verloren. Voor sommige goederengroepen, die de uitvoer uit de B.L.E.U. bijzonder aanbelangen, is het tarief op een middelmatig tot zelfs laag peil gezakt.

Daarentegen bestaan in zeer belangrijke productencategorieën, vooral bij de textielwaren nog vrij hoge rechten. Overigens kan men moeilijk aan de indruk ontkomen, dat het beleid in dit opzicht, ook na de oorlog, met krenterige voorzichtigheid en nauwgezette inachtneming van de inheems gevestigde belangen werd gevoerd, bij zoverre dat menige verlagings neerkwam op het wegwerken van de overtollige bescherming die de Amerikaanse producenten zonder de minste bedreiging voor hun binnenlandse marktpositie konden laten varen.

Men heeft thans ongeveer het punt bereikt, waar van de 50 pCt maximale verlagingsmarge op de per 1 Januari 1945 geldende tarieven circa voor 30 tot 40 pCt werd opgebruikt. Bij vele producten blijft er binnen de gestelde perken maar weinig armslag meer over voor verdere toegevingen. Zelfs een volledige uitputting der tegenwoordige verlagingsmogelijkheden zou geenszins volstaan om het Amerikaans tarief op een zowel voor Europa als voor België bevredigend peil te brengen.

Tegen 31 December 1953 loopt de geldigheidsduur van de G.A.T.T.-concessies ten einde en zal het vraagstuk der verlenging zich opnieuw voordoen. Het valt af te wachten, of het Amerikaans Congres zal bereid gevonden worden om de bevoegdheden der Administratie onder de „Reciprocal Trade Agreements Act” uit te breiden, ten ware het er toe besloot bij een wet bepaalde rechten eenzijdig te verlagen, hetgeen wel de minst waarschijnlijke veronderstelling zal zijn.

Gent.

S. TALOEN, lic.

Wijziging in Argentinië's economische politiek?

De schrijver van de rubriek „Dezer Dagen” in „E.-S.B.” van 15 Februari jl. had het bij het rechte eind, toen hij er op wees, dat zelfs in Argentinië de vleespotten ledig raken. Slechts vijf dagen na het verschijnen van dit artikel werd hetzelfde door Argentinië's President in een radiorede aan het volk verkondigd.

Niet alleen de vleespotten, maar ook de graansilo's en de maisschuren beginnen bedenkelijk ledig te raken. Als nevenverschijnsel van de vleesschaarste zijn ook de huidenvoorraden beperkt en de voorraden van wol — het enige artikel dat nog volop voorradig is, bijna 1½ oogst — blijken slechts met verlies, of in het geheel niet, naar het buitenland te kunnen worden verkocht. De toekomst voor 1952 ziet er dus geenszins rooskleurig uit, en dit beseffend, drong de President der Republiek in zijn rede, waarbij hij het „Plan Económico 1952” aankondigde, aan op versobering, op „meer produceren en zuinig zijn”. Alvorens in te gaan op dit plan 1952, dat in menig opzicht wijst op een terugkeer naar meer orthodoxe en beproefde maatregelen van economische politiek, lijkt het dienstig enkele beschouwingen te wijden aan de tegenwoordige toestand des lands en aan de oorzaken, die hiertoe hebben geleid.

In feite gaat Argentinië sedert enkele jaren gebukt onder een inflatie, en zoals meestal het geval is, werden de eerste manifestaties dezer inflatie opgevat als een bewijs voor de toeneming van de welvaart. De prijzen stegen. De lonen en andere inkomensvormen stegen eveneens. Aan hen, die op het schijnkarakter van deze welvaart wezen en aandrongen op het tijdig remmen van de bewust gedreven inflationistische politiek, werd geen gehoor geschonken.

De wedloop tussen lonen en prijzen is, althans voorlopig op een nederlaag van de loontrekkende uitgelopen. Vrij nauwkeurige berekeningen tonen aan, dat het reële loon

der arbeiders per einde 1951 was teruggevallen tot het (lage) peil van 1943, en dat ten opzichte van het topjaar 1949 het reële loon met ongeveer 30 pCt was gedaald.

De kosten van het levensonderhoud van het gezin van de ongeschoolde arbeider (index 1943 = 100) stegen tot 237 per einde 1949, tot 297 aan het einde van 1950 en bereikten in December 1951 een hoogte van 495. Omtrent 1952 zijn nog geen statistische gegevens gepubliceerd, maar veilig mag worden aangenomen, dat de stijging zich tot dusverre in onverminderde mate heeft voortgezet. Buitendien is voor de beter gesitueerden de stijging ongetwijfeld sterker geweest, voornamelijk omdat de politiek der Regering er op gericht is de prijzen van de eerste levensbehoeften, en daarmee de kosten van het levensonderhoud der minstbedeelden, zo laag mogelijk te houden.

Na het aanvankelijke enthousiasme over de (schijn)welvaart is thans de phase ingetreden, waarbij allen, producenten en consumenten, de stijging van het kostenpeil aan den lijve beginnen te voelen. De producenten vinden hun verminderde koopkracht weerspiegeld in een voortgezet de-kapitalisatieproces en de daarmee gepaard gaande liquiditeitsmoeilijkheden. De consumenten zien zich door hun geslonken koopkracht genoodzaakt hun aanschaffingen van het niet hoognodige aanzienlijk te beperken. De kwantitatieve omzetting van kleding, schoeisel, huisraad, meubelen e.d. zijn in de laatste jaren belangrijk teruggelopen.

Het is voor hen, die in Argentinië leven, een schrale troost te weten dat in de overige Zuidamerikaanse Staten (op enkele uitzonderingen na, zoals o.a. Uruguay en Venezuela) de inflatie zich nog sterker doet gevoelen. De oorzaken van deze, in geheel Zuid-Amerika bestaande, inflatie kunnen als volgt worden geschetst.

De grote export gedurende de oorlogsjaren, gepaard

met een uiteraard beperkte invoermogelijkheid, maakte dat de grote geldhoeveelheden in omloop werden gebracht, waartegenover geen vermeerdering van de beschikbare goederenhoeveelheid stond. Evenmin nam men maatregelen om deze grote koopkracht af te ronden, zoals verhoogde belastingen, belangrijke binnenlandse staatsleningen e.d. Van een poging tot daadwerkelijke conjunctuurbeheersing is geen sprake geweest. Bij het eind van de oorlog hadden dan ook vrijwel alle Zuidamerikaanse landen de beschikking over een grotere deviezen- en goudvoorraad dan ooit te voren.

De beperkte invoermogelijkheden gedurende de oorlogsjaren hebben logischerwijze geleid tot de bevordering van de inheemse industrie, waardoor gehoopt werd het tekort aan tot dusverre ingevoerde goederen op te heffen of althans te verminderen. De afwezigheid van een voldoende georganiseerde kapitaalmarkt in deze jonge landen was de oorzaak dat de particuliere besparingen slechts in beperkte mate hun weg vonden naar de jonge industrieën. Bij een deel der beleggers bestond een zekere terughoudendheid bij het investeren in dit voor hen nieuwe verschijnsel: de nationale industrie. Een gevolg hiervan was, dat de benodigde middelen in veel gevallen verkregen moesten worden door aantrekking van bankcredieten, vaak met garantie van de staat. Ook hiervan ging een inflationistische werking uit.

Veel dezer indirecte staatsfinancieringen leidden tot verliezen, hetgeen evenwel niet steeds uit de openbaar gemaakte begrotingen en rekeningen van de Overheid bleek, daar de meeste dezer transacties geschieden via quasi-autonome instellingen, aan welke, buiten het eigenlijke staatsbudget om, vaak zeer grote credietfaciliteiten werden verleend.

Als externe oorzaken zien we dus: de verhoogde export en de noodgedwongen beperking van de invoer, en daarnaast als interne oorzaken: de begrotingstekorten, vaak onzichtbaar, een staatsfinanciering der industrialisatiepolitiek. Een en ander heeft geleid tot de inflatie, waaronder heden ten dage deze gebieden gebukt gaan.

Deze officiële bevordering van de verdere industrialisatie is in de meeste dezer landen, w.o. Argentinië, ook na de oorlog voortgezet. Die bevordering vond plaats door het op grote schaal financieren der jonge industrieën via het door de Staat beheerste bankwezen en daarnaast door een politiek in de toewijzing der beschikbare deviezen, waardoor deze voornamelijk vrijgegeven werden voor de invoer van kapitaalgoederen, met achterstelling van de invoer van consumptiegoederen.

Er zijn nog meer verschijnselen aan te wijzen, welke in dezelfde richting hebben gewerkt. De trek van werkkrachten van landbouw en veeteelt naar de in de steden geconcentreerde industrie behoort hiertoe. Een der gevolgen hiervan was, dat of de productie van het land niet langer gelijke tred hield met de zich uitbreidende bevolking, of dat bij de handhaving van het peil der binnenlandse goederenvoorziening, de exportcapaciteit van landbouw en veeteelt terugliep.

Indien men in aanmerking neemt, dat de voortbrengselen van de bodem en die van de veeteelt ruim 95 pCt uitmaakten van Argentinië's totale uitvoer, zal het duidelijk zijn, dat ook de invoer hiervan de terugslag moest ondergaan, vooral omdat de gedurende de oorlogsjaren geaccumuleerde goud- en deviezenvoorraad hoofdzakelijk gebruikt werd voor de aanschaffing van allerlei kapitaalgoederen en voor een zeer groot gedeelte voor de nagenoeg algehele repatriëring van de buitenlandse schuld. Ook de aankoop van het gehele transportwezen (spoorwegen), telefoon- en telegraafdiensten uit buitenlands — voornamelijk Brits — bezit deed de deviezenpositie belangrijk verminderen.

De kostprijzen der jonge industrie bleken in veel gevallen te liggen boven die van soortgelijke, in het buitenland

vervaardigde producten, maar het stelsel der deviezen-toewijzingen, de invoerrechten en bovendien het stelsel der meervoudige wisselkoersen, waardoor een gunstiger koers wordt vastgesteld voor de invoer van grondstoffen dan voor de daaruit vervaardigde producten, maakten dat concurrentie van buitenaf praktisch niet bestaat. Bovendien — en dit geldt zeer speciaal voor Argentinië — leidden overwegingen van binnenlandse politiek er toe, dat in zo goed als alle gevallen een willig oor werd verleend aan de veelvuldige eisen tot loonsverhoging, zodat de kostprijzen — en daarmee het gehele kostenniveau — zich in stijgende richting bleven bewegen. Het belastingstelsel, waarbij de belastingen op inkomen en op winsten, althans naar Europese en Noordamerikaanse begrippen, betrekkelijk laag zijn en waarbij het merendeel der belastingopbrengsten wordt verkregen uit heffingen, welke als kostprijsverhogende factoren werken, zoals zegelrechten, invoerrechten, 8 pCt omzetbelasting en de verplichte bijdragen voor het staatspensioenfonds ad 25 pCt van lonen en salarissen (10 pCt voor de werknemer, 15 pCt voor de werkgever) moet eveneens als prijsverhogende factor worden genoemd.

Een andere factor, welke in grote mate heeft bijgedragen tot de inflationistische werking vormt de door de Argentijnse Regering in de afgelopen vijf jaren gevolgde openbare werken politiek. Volgens de mededelingen der Regering werden in dit tijdvak niet minder dan 76.000 openbare werken uitgevoerd. Het is niet bekend gemaakt welke bedragen hiermede zijn gemoeid. Wanneer men echter de kosten per werk op gemiddeld slechts 700.000 pesos stelt (hetgeen een stellig aan de veilige kant blijvende schatting vormt), komt men tot een totale investering uit dien hoofde van ongeveer 50 milliard pesos in een tijdvak van 5 jaren. Dat hiervan een prijsverhogende werking moet zijn uitgegaan, niet alleen op de prijzen der constructiematerialen, maar ook op het loonpeil der daarbij betrokken arbeiders, terwijl gelijktijdig grote bedragen aan koopkracht in omloop werden gebracht, is duidelijk. Bovendien werd hierdoor een schaarste aan materialen voor de particuliere woningbouw teweeggebracht, welke er zeker niet toe heeft bijgedragen de bestaande woningschaarste te lenigen.

Onder de 76.000 werken zijn ongetwijfeld vele, die de economie van het land onmiddellijk ten goede komen, andere daarentegen, hoewel op zichzelf nuttig, hadden zonder gevaar voor de economische ontwikkeling van het land zeker enkele jaren kunnen worden uitgesteld. Het is zeer goed denkbaar dat de huidige Regering bij de aanvaarding van het bewind een grote achterstand in de uitvoering van openbare werken heeft aangetroffen, maar het staat onomstotelijk vast, dat van de uitvoering van dit grote programma een prijsverhogende werking is uitgegaan. Van een doelbewust gedreven conjunctuurregelende politiek is bij de uitvoering dezer werken geen sprake geweest.

Omtrent de wijze, waarop deze werken werden gefinancierd, zijn slechts weinig, te weinig, gegevens gepubliceerd. De staatsbegrotingen over de laatste jaren lieten weliswaar een overschot, maar daarnaast moet worden vastgesteld dat de geconsolideerde staatsschuld in het tijdvak 1 Januari 1947 tot 1 Januari 1951 van 8 tot 16 milliard pesos steeg. Om echter tot een gefundeerd oordeel te komen zou men natuurlijk nog de provinciale en gemeentelijke schulden in aanmerking moeten nemen, benevens de schulden van allerlei autonome instellingen en diensten, wier rekeningen niet in een publieke begroting tot uiting komen, en waaromtrent evenmin cijfers bekend zijn gemaakt.

Een zeer belangrijke factor in de ontwikkeling, welke geleid heeft tot de tegenwoordige situatie, is de productievermindering. Voor zover het de landbouw en veeteelt betreft, moet er op worden gewezen, dat de grote droogte, welke gedurende twee opeenvolgende jaren het land heeft

geteisterd, in sterke mate daartoe heeft bijgedragen. Ook het jaar 1952 zal de nadelige invloed hiervan moeten ondergaan. Het staat vast, dat de tarwe-uitvoer in 1952 de laagste zal zijn, welke men in vele tientallen jaren heeft gekend. Pessimisten beweren zelfs, dat Argentinië dit jaar tot invoer van tarwe zal moeten overgaan.

De maisoogst 1949/50 was, eveneens als een gevolg van de ongunstige weersomstandigheden, uitzonderlijk laag en bedroeg slechts 844.000 ton. Die van 1950/51 was groter, beliep 2.670.000 ton, hetgeen echter laag is indien men dit cijfer vergelijkt met het topjaar 1940/41, waarin de oogst ruim 10 miljoen ton bedroeg en met de gemiddelde opbrengst van de na-oorlogsjaren, welke op ongeveer 5 miljoen ton kan worden gesteld. Echter laat zich ook hier de nieuwe oogst 1951/52 ongunstig aanzien. De grote en langdurige droogte van de afgelopen zomer heeft een belangrijk deel van het te velde staande gewas doen verschroeien.

Ook de oogst van lijnzaad is de laatste jaren zeer beperkt geweest. Tegenover een opbrengst van 1.720.000 ton in het topjaar 1940/41 en van ruim 1 miljoen ton in 1946/47 gaven de drie afgelopen jaren een sterk verminderde opbrengst te zien, nl. van 433.000, 676.000 en 559.000 ton in de jaren 1948/49 tot en met 1950/51.

Het zou echter bepaaldelijk onjuist zijn deze grote achteruitgang van de Argentijnse graanopbrengsten uitsluitend toe te schrijven aan de ongunstige weersomstandigheden. De ontoereikendheid van de door de Regering (I.A.P.I.) betaalde prijzen, het gebrek aan arbeidskrachten, een gevolg van de reeds vermelde trek naar Buenos Aires, het verbod om de gezinsleden bij de oogst en bij andere werkzaamheden te doen helpen, het nijpende tekort aan mechanische hulpmiddelen en landbouwmachines, de grote — meestal met terugwerkende kracht — voorgescreven loonsverhogingen, de stijging van het kostenpeil en de belastingen in het algemeen, mogen als oorzaken niet onvermeld blijven.

De verminderde opbrengsten van landbouw en veeteelt benevens de grotere binnenlandse consumptie van de toegenomen bevolking, leidden tot een vermindering van de voor export beschikbare hoeveelheden, en diensgevolge van de daaruit voortvloeiende deviezenopbrengsten.

Ondanks de beperking van de invoer tot de zgn. essentiële goederen, moest de laatste jaren een chronische deviezenschaarste worden vastgesteld. Dat hiervan de industriële productie de terugslag moest ondervinden is duidelijk. De internationale handel van Argentinië kan zeer in het kort geschetst worden als een ruil van landbouw- en veeteeltproducten tegen grondstoffen, brandstoffen, machines e.d. voor de inheemse industrie benevens een geringe hoeveelheid consumptiegoederen.

De deviezenschaarste betekent dus voor de industrie moeilijkheden bij de voorziening van machines, onderdelen en vaak van grondstoffen uit het buitenland. Omdat het bijv. de electriciteitsondernemingen niet mogelijk is gebleken de nodige generatoren en onderdelen tijdig te betrekken, is men sedert kort er zelfs toe moeten overgaan voor elke te Buenos Aires (incl. de voorsteden) gevestigde industrie een morgen per week vast te stellen, waarop niet mag worden gewerkt. Ook het transportwezen ondervindt de moeilijkheden van de door de deviezenschaarste noodzakelijk geworden invoerbeperkingen.

Dat onder deze omstandigheden ook de industriële productie de nadelen ondervindt van de verminderde primaire productie (landbouw en veeteelt) is begrijpelijk.

De onderstaande indexcijfers (1943 = 100) geven een goed denkbeeld van de ontwikkeling van de arbeidsproductiviteit in de Argentijnse industrie gedurende de laatste 5 jaren.

	aantal arbeiders	aantal manuren	betaalde lonen	productievolume
1947	130,3	120,5	269,1	143,5
1948	131,7	119,0	371,2	146,2
1949	130,4	116,6	500,1	141,8
1950	128,2	115,7	595,5	146,7
1951 a)	129,2	115,7	662,9	142,0

a) = gemiddelde van de eerste 6 maanden van 1951.

Uit deze cijfers valt te concluderen, dat de productie ondanks de toeneming der bevolking in deze periode van 15,9 miljoen tot 17,5 miljoen in 1951, vrijwel stabiel is gebleven. Alleen de lonen tonen een grote stijging; zij bedroegen in het eerste halfjaar bijna het 2½-voudige van 1947.

De verminderde koopkracht doet vrezen, dat de industriële productie in 1952 zal moeten worden ingekrompen, temeer daar de reeds genoemde liquiditeitsmoeilijkheden in vele zaken (speciaal die der textielbranche) tot een voorraadvermindering moet leiden.

Zoals uit het voorgaande, schetsmatige, overzicht van de huidige economische toestand valt te concluderen, ziet men over het algemeen de vooruitzichten voor 1952 niet met optimisme tegemoet. Uiteraard hebben de hiervoor genoemde verschijnselen ook de volle aandacht van de Regering gehad. De voortgaande inflatie, de daaruit voortvloeiende verminderde koopkracht benevens de voor 1952 te verwachten reductie van de export zijn de problemen, welke in de eerste plaats om een oplossing vragen. In een volgend artikel zal beschreven worden hoe de Regering (volgens de lijnen aangegeven in het Plan Económico 1952) zich voorstelt het geschokte evenwicht te herstellen.

Buenos Aires.

J. E. SPINOSA CATTELA.

La ronde

Na zes jaren Economische Benelux-Congressen

Economisten, industriëlen en zakenlieden uit de drie Benelux-landen zijn op 6 en 7 Juni jl. voor de zesde maal bijeengekomen ter gelegenheid van het jaarlijkse Economische Benelux-Congres, dat ditmaal in Luxemburg werd gehouden. En wie tijdens de beide congresdagen nog eens teruggedacht heeft aan het eerste paar Economische Benelux-Congressen, zal zich gerealiseerd hebben, hoezeer bij alle verschuivingen in de posities der dramatis personae — i.c. de drie partners — de basis problemen, welke de volledige Economische Unie nog in de weg staan, dezelfde zijn gebleven.

Opvallend is daarbij te constateren in welke mate de positie van Nederland veranderd is in vergelijking tot die van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie. Was het in de jaren 1947 en 1948 vooral Nederland, dat

een vertragende factor vormde bij de ontwikkeling naar de Economische Unie, thans is het België/Luxemburg, dat beducht is voor de gevolgen van een te snelle invoering van de „volledige” Unie.

Ook op het zojuist gehouden Congres bleek deze budichtheid, met name uit hetgeen door Belgische industriëlen ter conferentie naar voren werd gebracht. Trouwens, het Belgische standpunt is op alle Economische Benelux-Congressen veel meer industrieel geaard geweest, dan de Nederlandse betogen. Dit verschil is ook steeds merkbaar geweest in de wijze van behandeling der problemen. Van Nederlandse zijde werden de Benelux-vraagstukken in het algemeen meer van de economisch-theoretische kant benaderd, terwijl de Belgen veelal meer de nadruk legden op de economisch-politieke zijde

van de Benelux-problemen. Deze verschillende aanpak der problemen — ook op het laatste Congres weer merkbaar — is één der redenen, waarom het houden van de Economische Benelux-Congressen zo nuttig is. Intussen mag in dit verband misschien opgemerkt worden, dat op deze Economische Benelux-Congressen het verschil in denkwijze tussen de Belgische en Nederlandse economisten vaak zo duidelijk blijkt, dat men zich afvraagt, of een uitwisseling op ruimere schaal tussen Belgische en Nederlandse hoogleraren en studenten in de economie niet aanbevelenswaardig zou zijn.

Terugblikkend op zes Economische Benelux-Congressen kan vastgesteld worden, dat de economische positie der beide partnergebieden nimmer minder verschillen heeft getoond dan op het ogenblik. Bij alle teleurstelling over het feit, dat het laatste jaar de Unie weinig verder is gekomen, mag toch niet vergeten worden, dat het economisch klimaat der beide partners thans tot aanmerkelijk meer punten van overeenstemming heeft, dan ten tijde van het Benelux-Congres, dat een jaar geleden in Rotterdam heeft plaats gehad.

In dit verband hebben Prof. Verrijn Stuart en de heer Ameye, de vice-voorzitter van de Belgische Economische Studiecommissie van het Comité Benelux, terecht zeer de nadruk gelegd op het feit, dat sedert het Congres te Rotterdam de toestanden op monetair terrein in de beide partnergebieden zeer naar elkaar zijn toegegroeid. Grotendeels is dit een gevolg geweest van de gunstige ontwikkeling van de Nederlandse betalingsbalanspositie en de hiermede verband houdende wijzigingen in de monetair politiek. Hierdoor is ongetwijfeld een grote stap gedaan op de weg naar het herstel van de omwisselbaarheid tussen franc en gulden. Het ook dit Economische Benelux-Congres heeft met nadruk uitgesproken, dat deze convertibiliteit een noodzakelijk te vervullen voorwaarde is voor het tot stand komen van de volledige Economische Unie.

Wie enigszins thuis is in de geschiedenis van de Economische Benelux-Congressen en daarbij nog eens teruggedenkt aan hetgeen zich in ons land in de laatste maanden heeft afgespeeld op het terrein van de monetair en credietpolitiek zal getroffen worden door het feit, dat het Congres op voorstel van Belgische zijde (Ameje) eenstemmig een resolutie heeft aangenomen, waarin verklaard wordt, „dat de monetair- en credietpolitiek in deze landen elkaar in diezelfde tijd belangrijk genaderd zijn en dat zij tegenwoordig op dezelfde grondslagen gebaseerd schijnen te zijn”.

Intussen was het Congres met de prae-adviseur Verrijn Stuart van oordeel, dat het probleem van de convertibiliteit tussen franc en gulden niet kan worden losgemaakt van het wijderé vraagstuk van de multilateralisatie der internationale betalingen. Prof. Verrijn Stuart wees in dit verband op de storende invloed op de E.P.U. van enige debiteurenlanden en hij suggereerde de instelling van een supra-nationaal lichaam, uitgerust met voldoende bevoegdheden om deze landen te dwingen nauwlettend een politiek te voeren, gericht op het bereiken en handhaven van het monetair evenwicht. Een verhoging van de quota dezer debiteurenlanden in de E.P.U. achtte de inleider juist hierom ongewenst, wijl zulk een maatregel bij deze landen de neiging om correctieve maatregelen te nemen, dreigt te verzwakken.

Het zou ons te ver voeren om in het kader van dit artikel over Benelux nader in te gaan op hetgeen door Prof. Verrijn Stuart en de heer Ameye in hun zeer belangwekkende voordrachten is betoogd over de door hen wenselijk geoordeelde ontwikkeling van het internationale betalingsverkeer. Uiteraard hebben beide inleiders ruime aandacht besteed aan het dollarvraagstuk, dat ook aan Benelux niet voorbijgaat. Wel moet nog melding gemaakt worden van het denkbeeld van de heer Ameye met betrekking tot de oprichting van een monetair Benelux-fonds. De

heer Ameye bepleitte de instelling van zulk een fonds, dat samengesteld zou moeten worden door middel van gelijke bijdragen van reserves in goud of harde valuta. Het fonds zou na korte intervallen van minstens één, doch hoogstens drie maanden de vereffening moeten verzekeren van de saldi van elk der Benelux-landen zowel tegenover de andere Benelux-partners als tegenover derde landen. De operaties van het fonds zouden zich moeten voltrekken zonder wederzijdse credietverlening. Het Congres besloot een nadere bestudering van dit plan van de heer Ameye aan te bevelen.

Er is hierboven al opgemerkt, dat er op het Congres in feite geen meningsverschillen bestonden met betrekking tot het monetair Benelux-probleem. Eenzelfde gelijkgezindheid ontbrak over het tweede essentiële vraagstuk, dat op de agenda van het Congres prijkte, nl. dat van de arbeidskostenniveaus. Met name bleek men vooral van Belgische zijde ernstig verontrust over de huidige verschillen tussen de nominale lonen in Nederland en de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie, waarvan de ongunstige invloed aansprakelijk wordt gesteld voor de moeilijkheden in sommige Belgische industrietakken.

Zo ontstond de eigenaardige situatie, dat van (Belgische) industriële zijde gepleit werd voor een verhoging der lonen in Nederland, terwijl daartegenover de prae-adviseur Drs D. Roemers, directeur van het wetenschappelijk bureau van het N.V.V., terecht stelde, dat zulk een verhoging voor Nederland onaanvaardbaar is, omdat zij de thans „gezonde” economische positie van ons land zou aantasten. Ziehier weer een merkwaardige ontwikkeling in de Benelux-discussies: nog op het Congres te Rotterdam in 1951 — en vele keren daarvoor — werd van Belgische zijde nadruk gelegd op maatregelen ter saneling van de Nederlandse betalingsbalans en nu zijn het de Belgen, die beducht zijn voor de verstoring van hun betalingsbalansen evenwicht door grote importen uit Nederland.

Het wil mij voorkomen, dat men op het Congres te zeer bevreesd was voor de repercussies van het verschil in arbeidskostenniveau tussen Nederland en de Belgisch-Luxemburgse Unie. De heer Roemers heeft er in zijn voortreffelijke inleiding terecht op gewezen, dat de geschiedenis heeft geleerd, dat in het algemeen de elasticiteit van de invoer maar beperkt is. Er mag bovendien niet worden vergeten, dat de elasticiteit van in- en uitvoer mede afhankelijk is van de samenstelling van het im- en exportpakket.

Al met al bleek het niet wel mogelijk het verschil tussen de Nederlandse en Belgische zienswijze te overbruggen. De vrij weinig zeggende resoluties, welke het Congres over dit punt aannam, vormen hiervan het bewijs. Niettemin heeft ongetwijfeld ook de gedachtenwisseling over dit op het ogenblik zo actuele probleem verhelderend gewerkt.

's-Gravenhage.

J. BARTELS, ec. drs.

NATIONALE NOTITIES

Compensatiebeslommeringen

Men schrijft ons:

Een tweetal overzichten van de laatste weken, beide een onderdeel van het lonen- en prijzenbeleid rakend, leveren een treffende illustratie op van hetgeen in het nummer dd. 11 Juni jl. in breder verband over „Zeven jaren loon- en prijspolitiek” werd geschreven. Bedoeld wordt in de eerste plaats de „oplossing” die gevonden is voor het vraagstuk van de zgn. compensatie der met ingang van 1 Juli e.k. op te brengen premieën voor de wachtgeld- en werkloosheidsverzekeringen, en anderzijds de jongste operatie op subsidiegebied t.a.v. brood en margarine.

Om met het laatste punt (op zichzelf het minst belangrijke van de twee) te beginnen: de aanleiding tot de bedoelde operatie was de onlangs — na lange en moeizame onderhandelingen en mede onder aandrang van de Tweede Kamer — tot stand gekomen verbeterde beloning van de bakkersarbeiders, ten dele in de vorm van een directe loonsverhoging, ten dele in andere vorm, w.o. de invoering van een verplichte pensioenregeling. De invloed hiervan op de broodprijs — voor *alle* broodsoorten — kon globaal genomen gesteld worden op 1 cent per brood van 800 gram. Het betreft hier dus een zuiver geval van kostprijverhoging, weliswaar „toevallig” op een nog gesubsidieerd artikel drukkend, maar als zodanig geheel buiten het subsidiebeleid staande. Alleen: de Overheid had het in dit geval wellicht in haar macht gehad, de doorberekening ten laste van de verbruikers te verhinderen door gelijktijdig de bloem- en meelsubsidies te verhogen. Zij heeft dit echter — om redenen, die hier verder niet ter zake doen — niet gewild, en het gevolg is dus een stijging van de gezinsuitgaven, welke voor het zgn. standaardgezin van vier personen becijferd kan worden op ca 10 cent per week, d.i. iets minder dan 0,2 pCt van het uitgavenbudget, waarop het huidige indexcijfer van de kosten van levensonderhoud is gebaseerd.

Nu is, zoals in het nummer van 11 Juni jl. werd uiteengezet ¹⁾, de toestand t.a.v. dit indexcijfer momenteel zo, dat hierin, gemeten aan de nog steeds geldende — althans tot dusver nooit officieel losgelaten — 5 pCt-consumptiebeperkingsnorm, een „speling” van iets meer dan 1 pCt aanwezig kon worden geacht, welke speling bovendien reeds sinds enkele maanden bestaat. Het zou dus voor de hand hebben gelegen, dat een prijsverhoging in de orde van grootte van slechts 0,2 pCt van dit indexcijfer zonder meer aan de verbruikers zou zijn doorberekend. In plaats hiervan heeft de Overheid — naar het schijnt zelfs ongevraagd — aanstonds een compenserende maatregel genomen t.a.v. van de margarine- en vettenprijzen in de vorm van een verlaging van deze prijzen met 8 cent per kg, ten gevolge waarvan het gezinsbudget globaal genomen gelijk zal blijven. Een herhaling dus — op kleinere schaal — van hetgeen begin Januari jl. gebeurd is, toen de broodprijs (destijds alleen die van het zgn. volksbrood) met 5 cent per brood van 800 gram omhoog en de vettenprijzen met 32 cent per kg omlaag gingen. Toen betrof het echter een stijging van meer dan 0,6 pCt van het gezinsbudget en was de bovenbedoelde „speling” bovendien nog geringer, zodat de compensatie toen inderdaad nodig was. Ditmaal betreft het echter in de eerste plaats een niet onbedenkkelijk nieuw voorbeeld van „millimeteren”, en in de tweede plaats een duidelijke demonstratie van het in voren bedoeld artikel gesignaleerde gevaar, dat, zodra het een *gesubsidieerd* artikel betreft, zelfs de zuivere doorberekening van een kostprijverhoging aanstonds de gedachte wekt aan een „daad” van de Overheid, waartegenover de eis van compensatie reeds min of meer bij voorbaat als onafwijsbaar wordt beschouwd.

Bij het eerste van de beide hierboven genoemde onderwerpen — wat het tijdstip van ingang betreft intussen het latere — gaat het in beginsel om verschuivingen van een belangrijker orde van grootte, zodat het verwijt van „millimeteren” hier in *eerste instantie* minder op zijn plaats schijnt; bij de uitwerking is het hier echter toch in ernstige mate op gaan lijken. De situatie was nl. zodanig, dat de per 1 Juli a.s. in werking tredende, maar reeds jaren eerder (nl. op 9 September 1949) in het Staatsblad verschenen Werkloosheidswet een complete regeling inhoudt over de verdeling van de premielasten, in die zin, dat van de *werkloosheidspremie* de helft ten laste van het Rijk komt, terwijl de andere helft hiervan, tezamen met het geheel van de wachtgeldpremiën, gelijkelijk over werkgevers

en werknemers wordt omgeslagen. De uiteindelijke verdeling ziet er volgens deze formule dus als volgt uit:

	Het Rijk	Werkgevers	Werknemers
Werkloosheidspremiën	50 pCt	25 pCt	25 pCt
Wachtgeldpremiën ..	nihil	50 pCt	50 pCt

Aangezien de werkloosheidspremie aanvankelijk (bij Ministeriële Beschikking van Januari jl.) was vastgesteld op 2,8 pCt van het loon, terwijl de wachtgeldpremie — welke per bedrijfstak varieert — dooreengenomen op een gelijk bedrag kan worden gecalculleerd, zou de uitkomst van bovenstaande berekening, in procenten van het loon uitgedrukt, dus als volgt zijn geweest:

	Het Rijk	Werkgevers	Werknemers
Werkloosheidspremiën	1,4 pCt	gem. 0,7 pCt	gem. 0,7 pCt
Wachtgeldpremiën	nihil	gem. 1,4 pCt	gem. 1,4 pCt
Totaal	1,4 pCt	gem. 2,1 pCt	gem. 2,1 pCt

Nu was het reeds lang te voren een vrijwel uitgemaakte zaak, dat deze 2,1 pCt voor de werknemers realiter niet door dezen zelf zouden worden gedragen, althans niet, indien en voor zover dit een consumptiebeperking tot beneden het bekende 95 pCt-niveau zou medebrengen. De eerder in deze notitie genoemde „speling” in het indexcijfer van de kosten van levensonderhoud, ten bedrage van ruim 1 pCt, bracht echter mede, dat dit laatste hoogstens voor de overblijvende ca 1 pCt het geval had behoeven te zijn, zodat volgens deze norm de vraag van de compensatie slechts voor dit laatste procent aan de orde had behoeven te komen. Over de vorm van deze compensatie had dan nader overleg kunnen plaatsvinden. Nog hangende het interne beraad in regeringskringen over de aan dit vraagstuk te geven oplossing, werd de situatie echter op 17 Mei jl. plotseling geforceerd door een publicatie van de Stichting van den Arbeid, wier standpunt, blijkens berichten in de pers, inmiddels ook door de S.-E.R. is geëndosseerd. Dit standpunt hield in, dat enerzijds de *werknemers* — ondanks de bestaande speling in het indexcijfer — volledige compensatie voor hun 2 pCt premie-aandeel zouden moeten genieten, anderzijds de *werkgevers* niet van zins waren deze compensatie voor hun rekening te nemen, wanneer zij hiervoor niet door de Staat, in de vorm van een verlaging van de Vereveningsheffing met eveneens 2 pCt, volledig schadeloos werden gesteld.

Het verdere verloop is genoegzaam bekend. De Regering, door bovengenoemd standpunt van Stichting en S.-E.R. min of meer in een dwangpositie gebracht, heeft desondanks niet volledig, maar wel voor de helft gecapituleerd, en wel in een vorm, die ook ditmaal onweersstaanbaar het woord „millimeteren” in de gedachte roept. In de eerste plaats is er — tijdelijk — 0,4 pCt van de totale werkloosheidspremie ad 2,8 pCt afgeknabbeld. Dit scheelt volgens bovenstaande formule 0,1 pCt voor werkgevers en werknemers beide en 0,2 pCt (batig) voor de Overheid. Vervolgens is besloten, dat de werknemers voor hun aldus tot (in totaal) gemiddeld 2 pCt verminderde aandeel volledige compensatie in de nominale lonen zullen ontvangen, en wel gedifferentieerd per bedrijfstak, zodat elke individuele werknemer vóór en na de invoering van de wet precies hetzelfde netto-bedrag aan loon in handen zal krijgen als tevoren (ook de loonbelasting blijft onveranderd, daar voor de berekening van deze belasting de ingehouden premie als een aftrekbare last op het loon geldt). Daarmede is dus in eerste instantie het *volle* aanvankelijk door werkgevers en werknemers tezamen te dragen aandeel (inmiddels van $2 \times 2,1$ pCt tot 2×2 pCt gereduceerd) op de schouders van de werkgevers gelegd. Daartegenover verkrijgen deze laatsten echter op twee wijzen op hun beurt

¹⁾ Zie noot 9 op blz. 646.

een compensatie: nl. 0,5 pCt in de vorm van een verlaging van de Vereveningsheffing; dus ten laste van de overheidskas (zijnde één kwart van het aanvankelijk in deze vorm verlangde bedrag), en nogmaals 0,5 pCt in de vorm van een vermindering van de kinderbijslagpremie, dus ten laste van het desbetreffende fonds, hetwelk in beginsel in het geheel niets met deze aangelegenheid te maken heeft, maar blijkbaar voldoende speling in zijn budget had om mede als „buffer” te kunnen dienen. Terwijl ten slotte het overblijvende volle procent (gemiddeld; in feite soms aanmerkelijk meer), zeer tot ongenoegen van de betrokkenen, inderdaad ten laste van de *werkgevers* blijft, zodat deze uiteindelijk (nog steeds gemiddeld) 3 in plaats van 2,1 pCt te betalen zullen krijgen. Verder hebben de werknemersvertegenwoordigers in de S.-E.R. (in een vroeger stadium van het overleg) het standpunt ingenomen, dat eventuele uit het werkgeversaandeel in de premieën voortvloeiende secundaire prijsstijgingen, zolang deze 1 pCt van het indexcijfer niet te boven gaan, geen aanleiding zullen vormen tot nieuwe looneisen, zodat de arbeiders langs deze weg indirect wellicht nog iets van hun *reële* loon zullen offeren; hoe men intussen dit bestanddeel van de wijzigingen in het totale indexcijfer straks zal moeten isoleren te midden van andere op- en neerwaartse invloeden, blijft een puzzle, die het volgende Kabinet zal mogen oplossen....

Laat men deze secundaire effecten, welke eventueel ook weer voor een deel ten laste van de in voren bedoeld artikel genoemde „vergeten groepen” zullen komen, voorlopig *buiten* beschouwing, dan is het eindresultaat aldus, dat van de totale aanvankelijk geraamde $2 \times 2,8$ pCt = 5,6 pCt uiteindelijk gedragen zal worden:

	Absolute percentages	Verschillen met het oorspronkelijke schema
Door het nieuwe werkloosheidsfonds zelf: ..	0,4 pCt	(+ 0,4 pCt)
Door het Kinderbijslagfonds: ..	0,5 pCt	(+ 0,5 pCt)
Door het Rijk:		
direct	1,2 pCt	(- 0,2 pCt)
indirect (gederde Vereveningsheffing)	0,5 pCt	(+ 0,5 pCt)
Door de werkgevers: ..	1,7 pCt	(+ 0,3 pCt)
Door de werknemers: ..	3 pCt a) nihil c)	(+ 0,9 pCt)b) (- 2,1 pCt)
Totaal	5,6 pCt	(nihil)

a) Ongerekend de meerdere lasten, die het Rijk op zich neemt door de per 1 Juli a.s. bestaande werklozen niet aanstonds naar het nieuwe fonds „over te hevelen”, maar voor eigen rekening te blijven verzorgen.

b) Netto niet een vol procent, aangezien ook de werkgevers voor 0,1 pCt profiteren van de tijdelijke premieverlaging. Afgezien is hierbij van de eventueel mogelijke afwenteling op de consument.

c) Behoudens hun — eventuele — aandeel in de toekomstige secundaire prijsstijgingen.

Het uiteindelijk commentaar op dit alles kan slechts luiden, dat hier door alle betrokken partijen weder het klaarblijkelijk onontkoombare spel van „nemen en geven” (meer het eerste dan het laatste) is gedemonstreerd, waarbij het „millimeteren” meer dan ooit tot een kunst is verheven. En voorts, dat het nieuwe Kabinet een in wezen nauwelijks geconsolideerd stuk beleid als erfenis van zijn voorganger zal hebben te aanvaarden, waarvan de afwikkeling wellicht nog verschillende onaangename repercuussies zal medebrengen.

GELD- EN KAPITAALMARKT

De geldmarkt.

De liquide middelen der banken werden gedurende de verslagweek wederom versterkt door een steeds voortgaande stijging der deviezenvoorraad, terwijl een af-

vloeiing dezer middelen naar de chartale geldcirculatie achterwege bleef. De ruimte op de geldmarkt bleef hierdoor gehandhaafd. De callgeldnotering en de marktdiscounto's voor de zeer korte termijnen bleven t.o.v. de vorige week onveranderd, terwijl September/Februari-papier in de markt slechts op $1 \frac{3}{16}$ pCt te krijgen was.

Het valt op, dat de hoeveelheid ten laste van het Rijk uitstaande schatkistbiljetten (3 en 5 jaar looptijd) sinds de wijziging van 19 Mei jl. — toen de rente voor 5 jaarsbiljetten met $\frac{1}{4}$ pCt tot $2 \frac{1}{2}$ pCt werd verhoogd en voor 1 jaars en korter lopende promessen met $\frac{1}{4}$ pCt werd verlaagd — regelmatig stijgt, terwijl het bedrag der uitstaande schatkistpromessen (looptijd 1 jaar en korter) de laatste weken practisch niet verandert. Per saldo wordt de „tegenwaarde” van de deviezenstijging dus momenteel door de banken voor middellange termijn vastgelegd.

De kapitaalmarkt.

Na „zeven jaar” loon- en prijspolitiek steeg het nominale loonpeil van industrie-arbeiders in ons land tot 230 pCt van het vooroorlogse peil, het prijspeil tot 240 pCt; het verschil — 4 pCt van het vooroorlogse niveau — vertegenwoordigt de consumptiebeperking, aldus „E.-S.B.” van 11 Juni 1952. Aan het einde van dezelfde zeven jaar staat het algemene aandelenkoersgemiddelde thans op 105 (1938 = 100). Het verschil, een achteruitgang van 56 pCt, vertegenwoordigt bij benadering de daling, die de hoofdsom van in aandelen belegd vermogen in koopkracht gemeten t.o.v. 1938 heeft ondergaan en is mede een gevolg van de gevoerde economische en financiële overheidspolitiek.

Voor aandelenbezitters is het inmiddels een troost, dat het algemene koersniveau de laatste tijd althans niet verder daalt. Reeds verscheidene weken beweegt de algemene index zich nu met vrij nauwe marges om een zelfde niveau en naar de mening van een aantal beurs-„kenners” zou het dieptepunt thans zijn bereikt.

Voor obligatiehouders zijn na zeven jaar de kapitaalverliezen in het algemeen nog groter dan bovenstaande. 56 pCt, mede dank zij de conversiepolitiek der Overheid in de periode van lage rentestand.

Inmiddels waakt de Regering er ook thans angstvallig tegen, dat de gemeenten, door bij emissies een fractie hogere rente aan te bieden dan het rentegamma toestaat, de obligatiehouders onnodig zouden verrijken. De gemeente 's-Gravenhage koestert thans het plan een $3 \frac{1}{2}$ pCt obligatielening à 91 pCt te emitteren, hetgeen een rendement van juist de toegestane $4 \frac{1}{4}$ pCt zou opleveren. De mogelijkheid, dat hier bij aflossing een wellicht belastingvrij agio zou kunnen worden behaald, maakt het echter voorspand twijfelachtig of „hogerhand” hieraan haar goedkeuring zal hechten.

Aand. indexcijfers.	13 Juni 1952	20 Juni 1952
Algemeen	131,6	131,5
Industrie	184,4	184,8
Scheepvaart	160,8	160,2
Banken	117,6	117,9
Indon. aand.	41,7	41,0
Aandelen.		
A.K.U.	133	133½
Philips	150	149%
Unilever	162½	163½
H.A.L.	154	150½
Amsterd. Rubber	78	73
H.V.A.	87	83¾
Kon. Petroleum	298%	303
Staatsfondsen.		
2½ pCt N.W.S.	73½	74
3-3½ pCt 1947	89%	89 ⁹ / ₁₆
3 pCt Invest. cert.	90%	90½
3½ pCt 1951	95%	95 ⁹ / ₁₆
3 pCt Dollarlening	93%	92 ¹⁰ / ₁₆

Diverse obligaties.	13 Juni 1952	20 Juni 1952
3½ pCt Gem. R'dam 1937 VI ...	94	95
3½ pCt Bataafsche Petr.	97½	97½/16
3½ pCt Phillips 1948	93¾	93¾
3¼ pCt Westl. Hyp. Bank	87½	87

J. C. BREZET.

De Belgische geld- en kapitaalmarkt in Mei 1952

De algemene toestand van de geldmarkt.

In de loop van de maand Mei is de ruimte op de geldmarkt nog wat verder afgenomen. Naast een zeer toevallige oorzaak ligt hieraan wellicht ook een lichte afneming van de deposito's ten gronde. Deze beweging van de deposito's lijkt op haar beurt verband te houden met het teruglopen van het boni op onze handelsbalans, waarvan we een gedeeltelijk beeld krijgen door de inkrimping van ons boni op de E.B.U. Ook de afhoudingen op het pro-venu van de export naar de dollarzone wordt aangewezen als een der factoren die een drukking uitoefenen op het volume van de werkmiddelen der banken. Als bijkomende factor in de beweging der bankdeposito's kan wellicht ook gewezen worden op het uitgeven van verschillende leningen waarop toch voor een gedeelte met bankdeposito's ingetend werd.

Kredietverlening van de banken aan de private economie.

(in miljoenen franken)

	Herdisconto van de banken bij de Nationale Bank en de parastatale instellingen	Portefeuille handelspapier van de Nationale Bank	Totale kredietverlening der private banken (accepten inbegrepen)
1945 December	4.168	5.171	23.117
1949 December	3.339	4.006	24.506
1950 Juni	3.696	4.082	26.582
December	8.543	10.110	27.739
1951 Maart	8.781	10.567	29.592
Juni	7.707	9.511	29.921
December	7.526	6.703	33.364
1952 Januari	7.435	7.581	33.550
Februari	7.659	7.595	34.086
Maart	7.467	7.620 1)	33.470
Mei	—	5.864	—

1) Cijfer van 3 April.

De toestand van de banken.

Uit de algemene staat der banken einde Maart blijkt, dat de terugloop der bankdeposito's, die zich tijdens de eerste twee maanden van het jaar heeft voorgedaan, werd onderbroken. Einde Maart bracht zelfs een nieuw top-punt voor de bankdeposito's. Er mag evenwel niet uit het oog worden verloren, dat de stand einde Maart wel enigermate in gunstige zin beïnvloed werd door het opmaken van de jaarbalansen van meerdere banken.

Gedeeltelijke cijfers wijzen er op, dat de maand Mei een nieuwe daling van de deposito's zou gebracht hebben, toe te schrijven aan de hoger uiteengezette redenen.

Ondertussen blijft de kredietvraag bij de banken op een vrij hoog niveau, doch het volume van het aangeboden commercieel papier lijkt niet verder toe te nemen. De bankstaat van einde Maart wijst ook op een afneming van de gewone kaskredieten. Anderdeels is er meer belangstelling voor de kredieten door het H.W.I. op langer termijn verstrekt met het oog op het financieren van fabricageprogramma's voor export. Hetzelfde is het geval voor de kredieten van de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid, en vooral voor haar financieringen van de betalingen op termijn voor exportaffaires.

Toestand van de Belgische banken.

(in miljoenen franken)

	Einde 1950	Dec. 1951	Jan. 1952	Febr. 1952	Maart 1952
Actief					
Kas, Nationale Bank, P.C. ...	2.853	3.448	2.453	2.518	3.244
Daggeld, banken, holdings ...	6.524	6.860	6.511	6.390	5.974
Kredieten aan private econ. ...	27.739	33.364	33.550	34.086	33.470
Handelsswissels	6.845	9.498	9.370	9.309	10.248
Prolongaties en voorschotten tegen effecten	764	773	794	750	707
Diverse debiteuren	13.996	14.958	14.587	15.327	14.412
Accepten	6.134	8.135	8.799	8.700	8.103
Kredieten aan de Overheid ...	34.856	38.951	40.314	39.708	40.165
Speciaal papier	28.340	31.957	33.148	32.505	32.943
Genoteerde Staatsfondsen ..	6.516	6.994	7.166	7.203	7.222
Vastgelegde middelen	1.215	1.266	1.254	1.262	1.275
Totaal actief	78.085	90.363	91.053	91.102	91.545
Portef. van de N.B. en de parast. instell. aan papier door banken geherdisconteerd ...	8.543	7.526	7.435	7.659	7.467
Passief					
Deposito's en crediteuren	53.571	58.804	57.653	57.145	59.980
Zicht	47.693	53.143	41.922	51.160	54.019
Op meer dan 30 dagen	5.878	5.661	5.731	5.985	5.961
Eigen en kasbons	272	557	594	623	871
Eigen middelen	5.064	5.629	5.413	5.435	5.447

De daling van de eigen middelen van de banken van December 1951 tot Januari van dit jaar is toe te schrijven aan het niet meer opnemen in de statistiek van enkele Kongolese banken, die de juridische vorm van Kongolese vennootschap hebben aangenomen.

Overzicht van de vrije goud- en deviezenmarkt.

In de loop van de maand Mei zijn de noteringen op de vrije goudmarkt nog wel verder afgebrokkeld. De markt der vreemde deviezen was daarentegen vast, en zulks niet alleen voor de zgn. harde munten, doch ook voor een reeks andere biljetten. Speciaal dient de stijging van het papieren pond en van de Franse frank te worden vermeld.

Noteringen op de vrije goud- en deviezenmarkt.

	December 1951	Maart 1952	April 1952	Mei 1952
<i>Niet officiële markt</i>				
Goud per gram	72,50	70,75	68,125	67,75
Gouden pond	657,50	646,25	643,125	620,—
<i>Officiële biljettenmarkt</i>				
Papieren pond	130,50	130,50	135,50	138,50
Franse frank (100)	12,82	12,675	13,225	13,95
Zwitserse frank	12,45	12,675	12,45	12,475
Papieren dollar	54,25	55,05	53,50	54,—
Gulden	13,20	13,20	13,1875	13,1875
Duitse mark	10,80	11,475	11,65	11,66

Overzicht van de obligatiemarkt tijdens de maand Mei 1952.

Tijdens de loop van de maand Mei karakteriseerde de obligatiemarkt zich door een verdere lichte koersverbetering. Deze was vooral gelocaliseerd in de sector van de langlopende leningen, en verder bij de Schatkistcertificaten 1944 1e en 2e reeks, 1948 en 1949. Deze Schatkistcertificaten onderscheiden zich door hun betrekkelijk hoog rendement. De reeks van 1943 daarentegen, waarvan het rendement betrekkelijk laag gevallen was ingevolge de koersstijging van vorige maand, liep een heel eind terug. De Schatkistcertificaten 1947 en 1942 1e reeks, die onmiddellijk bij een facultatieve vervaldag zijn, bleven op hun terugbetalingswaarde.

Deze beweging van de koersen op de markt van de Staatsfondsen had voor gevolg, dat de spreiding tussen de rendementen van de verschillende emissies enigermate verkleinde. Het rendement van de Schatkistcertificaten blijft echter boven dit van de langlopende obligaties.

Ondertussen werd bekend gemaakt, dat een nieuwe staatslening binnenkort ter ondertekening zal worden aangeboden tegen 96,5, rente 4,5 pCt op 10 jaar. De terugbetaling door uitloting gebeurt de eerste drie jaar a pari, tijdens het 4e en 5e jaar, tegen 101 pCt, het 6e, 7e en 8e jaar tegen 101,50 pCt, het 9e jaar tegen 102,50 pCt en het

10e jaar tegen 103 pCt. Op de uiteindelijke vervaldag berekend belooft het rendement 5,19 pCt, terwijl het rendement op de gemiddelde vervaldag (ca 8,5 jaar) 5,26 pCt bereikt.

Het ogenblik lijkt vrij gunstig om een overheidslening uit te geven; de markt is niet alleen vast, doch ook betrekkelijk ruim. Te noteren valt dat dit gunstig klimaat op de obligatiemarkt samenvalt en ook gedeeltelijk toe te schrijven is aan de flauwe stemming op de aandelenmarkt.

Rentestand op de obligatiemarkt ¹⁾.

(in pCt per einde maand)

	Looptijd	Aug. 1948	Juni 1950	Dec. 1950	April 1952	Mei 1952
Staatsobligaties ..	langlopende	4,77	4,38	4,53	4,55	4,55
Schatkistcertificaten ..	7 à 8 j.	4,83	4,63	4,92	4,90	4,88
Kasbons Steden ..	5 à 6 j.	5,07	4,49	4,66	5,26	5,28
Kasbons parastatale instellingen	ca 9 j.	—	—	—	5,21	5,21
Private instellingen	10 à 12 j.	6,06	5,43	5,69	5,72	5,65

¹⁾ Reële rendementen — rekening gehouden met agio en disagio tegenover terugbetalingsprijzen.

In de loop van de maand Mei werden een paar belangrijke leningen uitgegeven. Een groot succes viel te beurt aan de 1¹/₄ milliard lening van de Spoorwegen, tegen een rente van 4,50 pCt en een emissieprijs van 96 pCt. De looptijd werd op tien jaar gesteld. De aflossingen gebeuren door jaarlijkse lotingen met stijgende terugbetalingsprijzen. De Stad Brussel gaf tegen dezelfde voorwaarden een half milliard frank lening uit.

De aandelenmarkt.

Over de maand Mei zijn de koersen op de Brusselse aandelenmarkt met 1,2 pCt gedaald. De baisse, die over de eerste vier maanden van het jaar 10,3 pCt beliep, is blijkbaar aanmerkelijk vertraagd. Toch blijft het beursklimaat nog beheerst door de vrees voor een mogelijk verdere conjunctuurterugloop en een afbrokkeling van de dividenden.

De baisse op de beurs werd evenwel geremd door een betere stemming in enkele rubrieken, waaronder vooral de koloniale, de grootwarenhuizen en de electriciteitsmaatschappijen en holdings. Hoogstwaarschijnlijk werden deze rubrieken bevoordeligd door belangrijke dividenduitkeringen.

Beurs van Brussel.

(indices 1936/38 = 100)

	30/4/1952	30/5/1952	Vershil in pCt
Banken	179,7	178,5	- 0,7
Portefeuille	142,5	142,6	+ 0,1
Trusts	122,3	122,9	+ 0,5
Gas en electriciteit	222,7	223,4	+ 0,3
Metaalnijverheid	237,4	232,8	- 1,9
Scheikundige producten	183,3	178,0	- 2,9
Steenkolen	187,6	184,3	- 1,8
Spiegelglas	66,7	62,9	- 5,7
Glasblazerijen	77,7	73,3	- 5,7
Bouwnijverheid	176,7	175,0	- 1,0
Textiel	206,9	200,2	- 3,2
Kolonialen	419,7	431,3	+ 2,8
Voeding	103,0	101,4	- 1,6
Verscheidene	220,9	213,5	- 3,4
Brouwerijen	72,7	70,3	- 3,3
Papierenijverheid	289,9	260,6	- 10,1
Grootwarenhuizen	318,8	322,4	+ 1,1
Algemeen	218,7	216,1	- 1,2

De omzetten op de aandelenmarkt bleven in Mei op het lage peil van fr. 64,6 mln per dag tegen fr. 58,3 mln in April en fr. 163,6 mln in Januari jl.

De verdere verbetering van de bekendgemaakte dividenden samen met de vermelde koerstententie, had voor gevolg, dat het netto-rendement van 75 leidende aandelen

steeg tot 5,29 pCt, tegenover 4,86 pCt einde April en 3,62 pCt einde Januari van dit jaar.

Deze lusteloosheid van de aandelenmarkt steekt anderdeels schril af tegen de nieuwe toeneming van het spaarwezen. De cijfers van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas geven ons hieromtrent een gedeeltelijk beeld.

Excedent van de stortingen boven de terugtrekkingen bij de Algemene Spaar- en Lijfrentekas.

(in miljoenen franken)

	1950	1951	1952
Januari	566	330	598
Februari	312	— 99	304
Maart	329	40	466
April	34	—181	171

Bij de interpretatie van deze cijfers, die voor de eerste vier maanden van 1952 op een aanmerkelijke verbetering wijzen in vergelijking met vorig jaar, moet rekening worden gehouden met diverse seizoeninvloeden. Zo ondergaat het Januarcijfer elk jaar een zeer typische verhoging, terwijl de seizoenschommeling in April en Mei, doorgaans een baisse veroorzaakt.

Brussel.

Dr L. DELMOTTE.

STATISTIEKEN

DE NEDERLANDSCHE BANK.

(Voornaamste posten in duizenden guldens).

Data	Munt en muntmateriaal	Vorderingen en geldswaardige papieren, luidende in buitenlandse geldsoorten	Buitenlandse betaal-middelen	Vorderingen in guldens, voortvloeiende uit betalingsaccorden	Voorschotten in rekening courant
19 Mei '52	1.318.056	1.188.694	2.618	327.883	37.220
26 Mei '52	1.318.139	1.216.526	2.897	331.261	37.562
3 Juni '52	1.317.937	1.201.976	3.310	339.234	39.006
9 Juni '52	1.318.041	1.222.312	3.439	344.526	41.431
16 Juni '52	1.317.950	1.241.471	3.932	357.166	40.774
23 Juni '52	1.317.670	1.297.455	4.574	340.190	38.705

Data	Bankbiljetten in omloop	Saldo in rekening courant				
		Totaal	's Rijks Schatkist	's Rijks Schatkist bijzonder, rekening	Saldo voortvloeiende uit betalingsaccorden	Andere saldi van niet-ingezeten
19 Mei '52 ..	2.850.561	2.006.341	593.260	1.027.094	112.139	106.428
26 Mei '52 ..	2.870.011	2.018.411	624.236	1.027.094	101.509	106.366
3 Juni '52 ..	2.947.701	1.948.271	500.004	1.027.094	125.384	105.493
9 Juni '52 ..	2.882.314	2.043.840	617.276	1.027.094	125.853	105.346
16 Juni '52 ..	2.849.631	2.110.040	674.324	1.027.094	91.275	105.184
23 Juni '52 ..	2.849.631	2.149.441	702.602	1.027.094	88.433	103.846

OFFICIËLE WISSELKOERSEN VAN DE NEDERLANDSCHE BANK.

Van 13 Juni 1952 af.

Plaats	Per	Schriftelijk en t.t.	
		Aankoop	Verkoop
Brussel	100 B.fr.	7,59	7,61
Frankfort a/Main	100 D.M.	90,39	90,57
Kopenhagen	100 D.Kr.	54,86	55,16
Lissabon	100 Escud.	13,15	13,28
Londen	1 £	10,63	10,65
Montreal (t.t.)	1 Can. \$	3,87	3,89
Montreal (luchtpost)	1 Can. \$	3,86½	3,89
Montreal (zeepost)	1 Can. \$	3,86	3,89
New York (t.t.)	1 U.S. \$	3,79½	3,80½
New York (luchtpost)	1 U.S. \$	3,79	3,80½
New York (zeepost)	1 U.S. \$	3,78½	3,80½
Oso	100 N.Kr.	53,05	53,33
Parijs	100 Fr.fr.	1,084	1,088
Praag	100 Kcs	7,58	7,62
Stockholm	100 Z.Kr.	73,25	73,66
Zürich	100 Z.fr.	86,71	87,09

DE KOLENPOSITIE VAN NEDERLAND 1).

(in 1.000 kg)

Maand	Productie Limburgse mijnen	Productie per ondergrondse arbeider per dienst	Verzonden voor binnenlandse behoefte	Invoer
Maandgem. 1947	842.029	1.638	648.215	299.653
Maandgem. 1948	919.360	1.683	671.607	286.272
Maandgem. 1949	975.414	1.735	718.454	338.998
Maandgem. 1950	1.020.614	1.754	721.849	349.946
Maandgem. 1951	1.035.346	1.729	731.381	421.546
Jan. 1952	1.083.166	1.616	729.317	529.978
Febr. 1952	1.009.606	1.650	682.842	491.195
Mrt 1952 2)	1.091.393	.	747.600	.
Apr. 1952 2)	1.037.661	.	.	.

1) Bron: „Statistisch Bulletin van het C.B.S.”.

2) Voorlopige gegevens.

INTERIM-INDEXCIJFERS VAN GROOTHANDELSPRIJZEN IN NEDERLAND 1) 2).

1948 = 100	1949	1950	1951	29 Febr. 1952	31 Mrt 1952	31 April 1952
Voedingsmiddelen:						
plantaardige	99	122	142	148	147	152
dierlijke	103	103	105	119	116	113
totaal	101	112	122	133	130	131
Grondstoffen voor:						
houtwaren	94	115	172	182	177	175
chem. producten	100	115	145	148	147	146
textielwaren	106	154	193	155	148	145
leer en leerwaren	116	152	194	127	119	112
metaalwaren	105	112	182	190	183	184
papier	83	102	206	195	191	173
hulpstoffen	115	129	157	177	176	173
totaal	108	128	171	172	169	166
Afgewerkte prod.:						
glas, aardewerk, enz.	104	107	125	128	128	128
houtwaren	98	100	110	114	114	114
chem. producten	105	110	137	140	140	138
textielwaren	108	136	166	146	142	138
leer- en rubberwaren	109	123	160	142	141	138
papierwaren	98	107	182	186	174	170
metaalwaren	103	116	147	153	153	153
gefabriceerde voed. en genotmiddel.	105	113	131	135	135	136
overige producten	95	98	131	137	130	129
totaal	104	116	143	141	139	138
Algemeen indexcijfer	104	117	143	145	143	142

1) Bron: „Statistisch Bulletin C.B.S.”.

2) De wegingscoëfficiënten zijn vastgesteld overeenkomstig de verhoudingen in 1948.

INTERIM-PRIJSINDEXCIJFERS VAN HET GEZINSVERBRUIK IN NEDERLAND 1) 2)

1949 = 100

	16 Apr. 1951	15 Mei 1951	15 Juni 1951	16 Juli 1951	15 Aug. 1951	15 Sept. 1951	15 Oct. 1951	15 Nov. 1951	15 Dec. 1951	30 Jan. 1952 2)	21 Febr. 1952 2)	15 Mrt 1952 2)	15 April 1952 2)
Totaal	122	122	121	122	121	121	121	120	119	120	120	120	120
Voedingsmiddelen	122	124	123	127	124	124	125	123	122	123	124	124	125
Kleding	146	142	138	134	131	129	127	126	123	119	119	117	116
Schoeisel	147	143	141	139	137	133	131	130	126	123	123	121	121
Reiniging	115	115	117	118	118	117	117	117	116	115	115	111	111
Woningnr. en huistraad	138	136	135	132	131	128	126	125	123	123	123	122	121
Over. groepen, incl. huur	113	112	113	113	114	115	115	115	115	116	116	116	116
Huur	115	115	115	115	115	115	115	115	115	115	115	115	115

1) Volgens huishoudrekeningen over 1949 van geschoolde arbeiders, voorlieden, lagere kantoorbedienden en ambtenaren, met in 1949 een bruto-weekloon van f 50 tot f 60 per week; met een gemiddelde gezinsgrootte van 4 en voorts wonende in de middelgrote en kleine steden van ons land.

2) Tot Januari 1952 prijzen waargenomen in Groningen, Enschede, Eindhoven, Utrecht, Tilburg, Heerlen, Arnhem, Dongen en Zaandam. Van Januari 1952 af tevens in Amsterdam, 's-Gravenhage, Rotterdam, Haarlem, Gouda, Alphen aan den Rijn, Dordrecht, Bergen op Zoom, Middelburg, Leeuwarden, Hilversum en Zwolle.

2) Voorlopige gegevens.

Abonneert U op de E.-S.B.

GEMEENTE EINDHOVEN

Uitgifte van

f. 2.500.000.- 4 1/4 0/0 30-jarige obligatiën
(Tweede Lening 1952)

in stukken van nom. f. 1.000.— aan toonder.

De ondergetekenden berichten, dat de inschrijving op bovengenoemde obligatiën zal zijn opengesteld op

VRIJDAG, 27 JUNI 1952,

van des voormiddags 9 uur tot des namiddags 4 uur,

tot de koers van 100 pCt.,

bij hare kantoren te Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage en Eindhoven,

op de voorwaarden van het prospectus van uitgifte d.d. 20 Juni 1952. Exemplaren van het prospectus en inschrijvingsbiljetten zijn bij genoemde kantoren verkrijgbaar.

Amsterdam, 20 Juni 1952.

**AMSTERDAMSCH E BANK N.V.
INCASSO-BANK N.V.**

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

Adres voor Nederland: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.)

Telefoon Redactie en Administratie 38040. Giro 8408.

Bankiers: R. Mees en Zonen, Rotterdam

Redactie-adres voor België: Seminarie voor Gespecialiseerde Economie 14, Universiteitstraat, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).

Abonnementsprijs, franco per post, voor Nederland en de Untegebieden en Overzeese Rijksdelen (per zeepost) f 26,—, overige landen f 28,— per jaar. Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van het kalenderjaar.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzeedijk, Rotterdam (W.).

ADVERTENTIES.

Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de Firma H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon 69300, toestel 6). Advertentietarief f 0,43 per mm. Contract-tarieven op aanvraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten” f 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt zich het recht voor om advertenties zonder opgaf van redenen te weigeren.

Losse nummers 75 cents.